

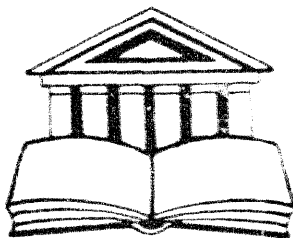
Ajalugu

SISU:

8

X AASTAKÄIK

1 9 3 6

- V. Orav — Sõõrisliigne õnn.
Neeme Ruus — Noorsoo orga-
niseerimine.
Harl Laane — Märkmeld õpi-
ringide töökorraldusest.
Ev. Vender — Mida kõneleb
rahvamajade ankeet.
Õpiringide töövõistluse tule-
mused 1935/36. a.
Ev. Vender — A. Särev'i töö-
juubel.
A. S. — Publik tahab näha ja
kuulda.
Maateater.
A. Saar — Mõtteid aleviku
arengutahtest.
Seltside töömaht.
Rahvaülikoolid.
Kirjanduslik ringvaade.
E. Haridusliku teated.

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

ARENG

ilmub 1937. a. **iga kuu**; s. o. 12 korda a.
Tellimishind on aga endiselt Kr. 2.— a.
on kultuuri- ja haridustegelaste ajakiri.

ARENG toob oma veergudel juhtkirju, kirjutusi, ülevaateid ja kroonikat **kultuuri ja vabaharidustöö** mitmesugustelt aladelt.

ARENG on kõigi kultuuri- ja vabaharidustöö-tegelaste omavaהלiseks sidemepidajaks ja ustavaks kaastööliseks.

ARENG pühendab oma veergudel erilist tähelepanu enesearendustöö mitmekesistele vormidele ja nende väljaarendamisele.

ARENG on parimaks sõbraks ja nõuandjaks õpiringidele, maateatri tegelasile, raamatukogudele ja rahvam. omanikele.

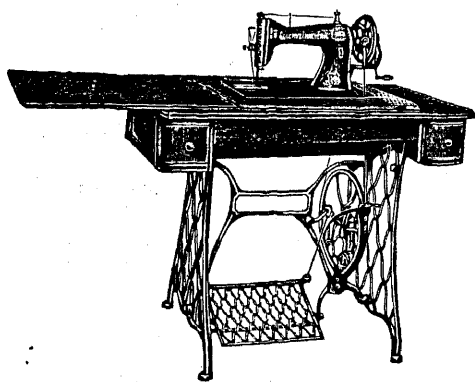
ARENGU kaastööliseks on hulk tuntud teadusmehi, hariduse- ja seltskonnategelasi.

Arengu tellimishind on endiselt aastas 2 kr., poolaastas 1 kr.; üksiknumbri hind*20 s.
Tellida saab igast postiasutusest.

TOIMETUS: E. Vender (pea- ja vastutavtoimetaja), J. Rummo, A. Sibul, A. Särev (maateatri osa toimetaja), N. Ruus (tegev toimetaja).

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Uus 2—2, tel. 452-64.

VE NE ÖMBLUSMASINAD

„UNION“

on juba aastaid meil Eestis müügil ja sellepärast on nüüd ka tõestatud, et nende kvaliteet on parimaid meie turul, olgugi et nad on hinna poolest tunduvalt odavamad.

Iga majanduslikult mõtleja inimene osta bki sellepärast nüüd ikka ainult

VE NE ÖMBLUSMASINA.

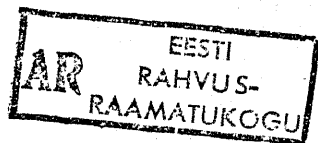
Esindaja ja ladu

M. NARITS & Ko

Tallinn, Niguliste 14, tel. 446-68.

Agentuurid

kõikjal elavamaes keskustes,
kus ka tagavaraosad saadaval.

A R E N G

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 8 21. dets.	Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja A. Särev. Toimetuse liikmed: J. Rummo ja A. Sibul. Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus t. 2, telef. 452-64. Ilmub 12 korda aastas. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas, üksiknumber 20 snt.	1936 X aastakäik
----------------------	--	-------------------------

Rõõmsaid jõulupühi ja õnnerikast uut aastat kõigile vabaharidustöö tegelastele ja „Arengu“ sõpradele soovivad

Haridusliidu juhatus ja „Arengu“ toimetus.

Sõõrissilmne Õnn.

V. Orav.

„Uut aastat — uut õnne!“
Rahvasuust.

Iga uue aasta algul õnnitleb sõber sõpra, sugulane sugulast, tuttav tuttavat: „Hääd uut aastat!“ „Õnnelikku uut aastat!“ „Uut aastat — uut õnne!“

Nii kordub aastast aastasse sajandite vältel. See näitab, et inimene on täitmatu õnne suhtes. Kunagi ei näi küllalt olevat käesolevast õnnest, vaid ikka ja alati oodetakse veel suuremat õnne endale ja teistele. Teisest küljest need igaaastased õnnesoovid näitavad, et õnn ise ei ole täiuslik ja püsiv, vaid üürrike ja poolik, nagu sellele viipab ka üks põhjamaine muinasjutt.

* * *

Kord elas kaugel Põhjas noor naine koos oma ainsa pojakesega. Poeg oli ilus, priske ja punane kui roosiõun, tasane ja vaikne kui turteltui ja tark nagu Saalomon. Üpris väga armastas ema oma last, kallistas ja kaisutas ega lahkunud temast hetkekski.

Olles suureks sirgunud, hakkas noormees emata ringi uitama metsas, aasadel ja põldudel.

Ühel õhtul jäi poeg kadunuks: ei tulnud enam koju tagasi. Kas sattus karu küüsi või viis metshaldjas poja ära? Tarvis otsida.

„Areng“ aastavahetusel.

Lõpetades käesolevat aastakäiku, peab „Areng'u“ toimetuse oma kohuseks avaldada tänu kõigile kaastöölisele, kuulutajatele ja lugejatele.

Aasta lõpul toimus muudatus „Areng'u“ toimetuse koosseisus: senine pea- ja tegevtoimetaja Jaan Rummo pani maha töökoormatuse tõttu toimetaja ülesanded; alates „Areng“ nr. 7-ga asus täitma peatoimetaja ülesandeid Evald Vender, kuna tegevtoimetajaks on Neeme Ruus. Toimetuse koosseisu kuuluvad veel Andres Särev maateatri osa toimetajana J. Rummo ja A. Sibul toimetuse liikmetena.

Ka „Areng'u“ ilmumise sagedus toob uus aasta muutuse: kuna senine ilmumise sagedus — 8 korda aastas — ei võimaldanud korrapärast ilmumist, ilmub „Areng“ edaspidi 12 korda aastas, s. o. igal kuul. Loodame, et see uuendus toob „Areng'ule“ juurde uusi sõpru, kuna pealegi tellimishind jääb endiseks (Kr. 2.—aastas, Kr. 1.—poolaastas) ja üksiknumbri hind isegi alaneb (20 snt. üksiknumber). Kuigi oleme sunnitud ajakirja kausta vähendama, püüame siiski suurendada üksikute käsitlusalade rohkust (näit. maateatri osa, seltside töomailt, kirjanduslik ringvaade, j. m.) ja tõsta selle kaudu „Areng'u“ mitmekesidust.

Loodame, et „Areng“ ka uuendatud kujul rahuldab lugejaid.

Toimetuse.

Läkski Õnn — nii hüüti naist — oma last otsima. Ta oli igapidi elav inimene, kuid selgroog tal ei paindunud ja silmadest evis vaid üht. Seegi ainus sõõrissilm asus Õnne lagipeas: ülespoole vaadates nägi, aga ettepoole ei näinud Õnn midagi, kobas pimesi kätega, haaras, mis ette juhtus. Nii läkski sõõrissilmne Õnn oma last otsima, süda täis valu ja muret.

Kus eksleb poeg? Ons ta nälgja surnud? Või näljane hunt ta murdunud? Kas on ehk vette uppunud? Ei seda tea Õnn, ei selleks ole talle aru antud, otsigu ise, kuidas oskab. Aga raske oli otsida, sest vastutulijaid ei näinud Õnn, ainult kuulda võis ta ja häälest ära tunda. Laste hääled needki on väga üheteise sarnased.

Siiski Õnn läks, läks ikka edasi, aegajalt seisahtades, ergalt kuulatades, teravalt haistes (loomadki lõhna järele tunnevad jälgi). Kord tungis turul rähklevasse inimmurdu, kord möödus sõdurite salgast, kord peatus noorte keskel. Haaras neist ühe käte vahele. Kuid Õnne küüsi sattus koguni nigel, habras ja loll poisiklutt. Ema süda rõõmustus — nüüd leidis ta oma armastatud kadunud poja. Tõstis lapse kõrgele üle pea, et vaadata korraks näkku: kas on oma poeg, Õnne laps? Tõstis õrnalt-õrnalt, hellalt hoides käte vahel, ikka kõrgemale ja kõrgemale, kuni ulatas nägema oma ainsa sõõrissilmaga nooruki palet. Eksitus! . . . Ei, ei olnud õige Õnne laps!

Halastamatult heitis Õnn lapse käest, viskas kõigest jõust vastu maad. Algas jällegi uut teekonda. Otsis uuesti oma kadunud poega. Haaras huupi esimese vastutulija, tõstis niisamuti kõrgele üles ja, märgates eksimust, heitis jällegi teiste kadestatud õnnelapse alla põrmu . . . Mõni toibus saadud hoobist, teine kaotas tervise, kolmas jäi laibana lamama . . .

* * *

Õnnelaps on maailmast hoopis kadunud, aga emasüda ei anna rahu, ei usu seda. Õnn rändab igavesti maailmas ringi, haarab kord üht, kord teist, tõstab üles, tõukab alla, heidab enesest ära, lugematuil korral, nii et otsinguil ei ole lõppu näha, ennem lõpeb maailm, kustub päike . . . —

Noorsoo organiseerimine ja haridusliikude seltside osa selles.

Neeme Ruus.

7. okt. k. a. pandi maksma Riigivana-
nema dekreedina „Noorsoo organi-
seerimise seadus“* Mitmel pool
kohtadel on saadud aru seadusest nii,
nagu oleks loota edaspidi organisatsi-
oonidel, kelle nimetuses leidub sõna
„noorte“ või „noorsoo“, eriti suuri toe-
tusi riigilt ja omavalitsusilt, kuna aga
tavalised hariduslikud seltsid (haridus-
raamatukogu, laulu-mängu- jt.) jäävad
ilma noorsoo organiseerimise seaduse
hüvedest. Säärase pettepildi loomine on
mõnes kohas õhutanud seltside tegelasi
uute noorsoo organisatsioonide ellukut-
sumisele isegi niisugustes kohtades, kus
töötavad juba vanad haridusseltsid.

See, kes on võtnud vaevaks vähemalt
kordki noorsoo organiseerimise seadu-
sele pilku heita ja on lugenud Haridus-
ministeeriumi noorsoo osakonna noorte-
juhi Joh. Vellerindi seletusi ajakir-
jandusele, on võinud tähele panna, et
seadus ei eelista puhtakujulisi noorsoo-
ühinguid haridusliikude seltside noor-
soo-osakondadele ja noorte ringidele.
Otse vastupidi — noortejuht oma sele-
tuses ajakirjandusele märkis, et esimeses
järjekorras tuleb korraldamisele õpilas-
organisatsioonide tegevus, selle järele
seltside ja ühingute juures asuvate noor-
teringide töö ja kolmandas järjekorras
puht noorsooühingute tegevus.

Iga korralik ja ettenägelik hariduslik
organisatsioon peab oma raamides andma
võimalusi ka noorte isetegevuseks. Selt-
sidel on võimalik kutsuda ellu noorte
osakondi, õpiringe jms., kus võivad
kaasa töötada ka alla 20. aastased kodanikud.
Kasutagem seda võimalust!
Eluvõimsa ja tugeva haridusliku seltsi
osakonnana või ringina on noorte orga-
nisatsioonil palju lähedamad tegutsemis-

võimalused kui iseseisva organisatsioo-
nina tugeva olemasoleva seltsi kõrval.
Päälegi on võimalus noortel täiskasva-
nuks saamisel siirduda noorteringist
otse haridusseltsi liikmeks, mille tege-
vus talle juba on tuttav.

Väga sageli on kõneldud ka seltside
ülüküllusest ja jõudude killustamisest.
Uute iseseisvate noorteühingute asuta-
mine suurendaks veelgi killunemist,
võimaldaks uute intriigide tekkimist ja
raskendaks seltside tööd. Noorsoo rin-
gide koondumine olemasolevate hari-
dusliikude seltside juurde aga aitaks
kaasa jõudude koondumisele.

Agas — kas noortel on võimalik har-
idusliikude seltside juures töötades
kasutada küllaldaselt võimalusi isete-
gevuse arendamiseks? Kas nad ei
tunne endid iseseisvatena ja vabamatena
puhtakujulistes noorte organisatsioonide-
des?

Tegelikus elus näeme, et paljude nn.
noorsooühingute eesotsas on täiesti vanu
kodanikke, kuna aga mitmete haridus-
seltside juhtkond koosneb märksa noor-
remaist. Haridusliku seltsi noorteringi
või noorte osakonna kodukorrad anna-
vad ringi — või osakonna liikmetele
täielise vabaduse noorte isetegevuse
arendamiseks ja noorte energia raken-
damiseks loovale tööle.

Mida ütleb aga noorsoo organiseeri-
mise seadus? Missuguseid õigusi ja
soodustusi ta annab? Seaduse kaks esi-
mest paragrahvi ütlevad:

„Noorsoo organiseerimise eesmärgiks on
koondada noori organisatsioonidesse ning juhtida,
edendada, ühtlustada ja süvendada kavapäraselt ja
sibikindlalt olemasolevate ja selle seaduse põhjal
ellukutsutavate organisatsioonide tegevust riiklik-
kude sihtide ja kasvatusliikude põhimõtete järgi
eesti rahva elulistes huvides (§ 1).

Noorsoo organisatsioonideks loetakse käesoleva
seaduse mõttes:

1) koolide juures asuvad noorsoo organisatsi-
oonid;

* Vt. RT nr. 82 — 1936, või Haridusm. Tea-
taja nr. 14.

2) ühingud, seltsid ja nende liidud ning teised koondised, kes on asutatud ühingute seltside ja nende liitude seaduse põhjal ja kes on säädnud endale eesmärgiks noorsoo organiseerimise või kelle liikmeiks võivad olla noored;

3) noorsooühingud — seltsid ja nende liidud ning teised koondised, kes on asutatud vastavate seaduste alusel kirikute, kodade, kulturomavalitsuste ja teiste vastavate asutiste juurde.

Noorteks loetakse käesoleva seaduse mõttes kõik õpilased ning muud kodanikud, kes on alla 20. a. vanad (§ 2).“

Seega siis — vastavalt § 2 p. 2-le loetakse noorsoo organisatsioonideks ka hariduslikud seltsid, kes on säädnud endale eesmärgiks noorsoo organiseerimise või kelle liikmeiks võivad olla noored, s. o. kodanikud alla 20. a. vanuses.

Seadus teeb noorsoo organiseerimise ülesandeks Haridusministeeriumile. § 3 p. 2 ütleb:

„... Sel alal on Haridusministeeriumil ülesandeks: ... 2) luua noorsoole soodsaid võimalusi teadmiste ja oskuste omandamiseks ning oma positiivsete võimete väljaarendamiseks ja tegevusse rakendamiseks.“

Hariduslikud seltsid on neid ülesandeid täitnud küllaltki edukalt, eriti aga seltside juures töötavate õpiringide kaudu. On rõõmustav, et edaspidi ka Haridusministeeriumilt võib loota sel alal suuremat kaasabi.

Arusaamatusi on kohtadel tekitanud, arvatavasti seaduse § 20, kus öeldakse:

„Toetust riigisummadest antakse ainult nendele noorsoo organisatsioonidele, kellede tegevus on tunnustatud põhimõtelt, aladelt ja ulatuselt otstarbekohaseks Haridusministri poolt ja kantud Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonnas peetavasse sellekohasesse noorsoo organisatsioonide registrisse.“

Ei ole mingit alust oletamiseks, et hariduslike seltside tegevust ei tunnustataks Haridusministri poolt põhimõtelt, aladelt ja ulatuselt otstarbekohaseks. Noorsoo organisatsioonide register on praegu veel üldsusele avaldamata, kuid kõik eeldused on olemas, et sinna kantakse ka Eesti Haridusliit koos temasse kuuluvate seltside ja ühingutega.

Noorsoo organiseerimise varaliste vahendite kohta ütlevad seaduse §§ 24 ja 25:

„Noorsoo organiseerimise teostamiseks ja noorsoo organisatsioonide toetamiseks võetakse riigi

elarvesse Haridusministeeriumi alal igal aasta tarvilikud summad.

Nende summade kasutamise määrab eelarve kohaselt Haridusminister (§ 24).

Peale eelmises (24) paragrahvis tähendatud summade kasutatavad noorsoo organisatsioonid riiklikest kapitalidest ja fondidest nende seadustes ja põhikirjades ettenähtud alustel ja korras antavaid toetusi.

Nende toetuste kasutamise siht ja kord määratakse toetuste andmisel (§ 25).“

Esialgelt ei ole veel teada kui suurel määral võimaldub noorsoo organisatsioonidel saada toetusi riigi eelarve korras ja vastavatest fondidest. Võib küll pigem arvata, et esimesil aastail kulub suurem osa summadest noorsoo organiseerimise teostamiseks ja organisatsioonide tegevuse koostööstamiseks. Kui aga edaspidi Haridusministeeriumil õnnestub hankida summe ka kohtadel teostevate noorsoo organisatsioonide toetamiseks, siis olgu veelkordselt meenutatud, et seaduse § 2 p. 2 järgi loetakse noorsoo organisatsioonideks ka tavalised hariduslikud seltsid ja ühingud, kui nende juures töötab noorte osakond, õpiring või noortering.

§ 28 annab noorsootööd korraldavatele organisatsioonidele märgatava soodustuse:

„Koolide juures asuvate ja käesoleva seaduse § 20 ja 22 tähendatud noorsoo organisatsioonide poolt korraldatud mittealalised avalikud ettekanded, millede puhastulu läheb noorsoo organisatsioonide tegevuse arendamiseks, on vabad kõigist riigi ja omavalitsuste hääks võetavatest maksudest.“

Seega arvatavasti laheneb edaspidi vähemalt noorsootöö osas hariduslike seltside alaline raskus — lõbustusmaksu küsimus. Vastavalt noorsoo organiseerimise seadusele on põhjust edaspidi loota, et kui haridus-, noorsoo- või raamatukoguselts korraldab peo, mille sissetulek läheb noorsoo organiseerimiseks (õpiringi töö arendamiseks, noorte kehalise kasvatusse korraldamiseks jne.), siis ei tule selle peo sissetulekut maksta lõbustusmaksu! Jääme vaid ootama noorsoo organisatsioonide registrit ja usume, et hariduslikud seltsid ei jää säält välja.

Märkmeid õpiringide töökorraldusest.

Karl Laane.

2.

Tööjuhatused.

Tööülesannete andmisel õpiringlasile ei ole küllalt teemade määramisest ja ka ainult allikmaterjalide kättejuhatamsiest. Edukaks tööks on aga vajaline anda ka tööjuhatusi, millest tuleks määrata tööülesanded võimalikult konkreetselt ja märkida olulisemad probleemid. Samuti on väga vajaline anda õpiringlasile näpunäiteid nende tööülesannete täitmiseks, täh. iseseisvaks töötamiseks, kusjuures tuleks arvestada muidugi teemast olenevaid erinõudeid, kasutada-olevaid allikmaterjale, kuid ka iga õpiringlase võimeid ja huve. Tööjuhatused põhimõtet arvestavad juba ka paremad õpiringide-kavad, kuid ka neil puhkudel oleks vajaline siiski õpiringjuhatajaltki vastavate juhatusete andmine tegeliku töö kaasas. Tööjuhatused võivad olla kirjalikud — iga käsitlusteema puhul, antud juba töökavas, mõnel puhul vast isegi paljundatud (ühiseiks ja iseseisvaks ülesandeks kõigile õpiringlasile) või neid võiks anda tööülesannete määramisel ka suuliselt. Tööjuhatusete menetlus õpingis eeldab aga, et tööjuhataja ise on aine ja selle materjalidega juba varem tutvunenud ja sellesse süvenenud.

Töömeetodeist.

Töövõttele ehk meetodeile on õpingilises tegevuses oluline tähtsus; õieti neis seisabki õpingi töö olemus. Nagu teada, on õpingi töös võimalik kasutada väga mitmekesiseid töövõtteid; (Vt. E. Kubjase „Õpingid“, J. Rummo — „Õpingid ja nende eritüübid“, „Areng“ nr. nr. 1 ja 2 — 1933. a., K.

Kallaverer-rmtkg. sseltsi õpiring Harjumaal.

Laane — „Üldkõiguslik õpiring“ — „Areng“ nr. 1—1934, K. Laane — õpingikava „Eesti kirjandus“ jne.). Võib näit. ainet esitada otsekohe teosest lugedes, loengute korras, referaadidena jne., kusjuures ettekandele järgneb nende arutelu, mida omakorda võib tekitada ja arendada väga mitmet moodi. Õpingitöö huvides on, et töömeetodeiltki ei tarduks ainult ühte šablooni, vaid, vastavalt käsitusainele ja võimalusile, kasutataks võimalikult mitmekesisemaid töövõtteid. Õige ja elav õpingi tegevus peaks järelikult olema mitmekesiste töövõtete põimimine, kusjuures need üksteist täiendavad ja elustavad. Nii näiteks ettekannete puhul tuleks kindlasti pöörda suuremat tähelepanu nende näitlikkusele, esitades vastavaid selgitavaid pilte, jooniseid, diagramme, esemeid, raamatuid, kaarte jne., tuues samuti näiteid tegelikust elust, esitades katkeid vastavaist teoseist jne. Teoreetilise ainekäsitelu kaasas aga on vajaline võimalikult

Kokkuvõttes:

Noorsoo organiseerimise seadus võimaldab noorsoo organisatsioonidel kasutada õige mitmeid soodustusi.

Ka haridus-, raamatukogu-, laulmängu- jt. kultuurilised organisatsioonid loetakse noorsoo organisatsioonideks, kui nende juures töötab noorteringe või noorteosakondi, kus on kaastegevad noored alla 20 a. vanuses.

Uute, iseseisvate noorteühingute asutamine kohtadesse, kus juba töötavad elujõulised hariduslikud organisatsioonid, ei ole soovitatav, sest see tekitaks asjatut jõudude killunemist.

Selle asemel aga hariduslikud seltsid ja ühingud, kes senini ei ole mõelnud noorsoo organiseerimisele, peaksid kutsuma ellu õpinge, noorteosakondi ja noorteringe oma seltside juurde.

rohkem leida ka praktilisi harjutusi ja töid. Ent selleks on võimalusi igal ainealal, eriti aga näiteks puhtpraktilised ained, nagu aiandus, kodukaunistus, põlluharimine jne. (neil aladel tuleks praktilisele osale anda suuremat tähelepanu ka talvisel tööperioodil, milleks on kindlasti ka võimalusi, näit. vastavate plaanide koostamine ja ühine arutelu, aiatööriistade valmistamine, mitmes. ettevalmistustööd jne.), samuti ei ole praktilise osata mõeldav õpiringitegevus näit. lavakunsti alal. Isegi sellisel alal nagu kirjandus, tuleb kasutada tegelikke ülesandeid — ilmeika lugemise ettevalmistamisena, oma kirjanduslike katsetistena jne.

Töövõtete valikul peaks aga arvestama eeskätt õpinglaste vaba taht ja huve. Tuleb leida käsitlusteemade puhul võimalikult tegelikke ülesandeid elust, kuna ainult raamatule rajatud õpingitegevus evib hädaohtu — muutada elutuks ja ka huvituks.

Referaatide valmistamisest.

Mõnel pool on väidetud, nagu oleks referaatide kasutamine õpingilises töös liig raske ja vähe tulemuslik, millise väite põhjenduseks on toodud, et õpinglased ei olevat suutelised loetust kokku võtma olulisemat. Selle asemel on soovitatud loetu kohta näiteks küsimuste väljakirjutamist ja nende ühist arutelu töökoosolekul. Kindlasti saab viimast töövõtet mõnelgi juhul kasutada, kuid ainult sellega piirdumises oleks hädaoht — kalduda ühekülsusse. Muidugi, kui referaatide valmistamisel jääksid õpinglased täiesti omapead, ilma juhataste ta, eriti veel kui algatakse raskemate teemadega, võib see tõesti anda ebaõnnestumisi. Kuid kui algada kergemate ülesannetega — näit. raamatust loetu lihtse ümberjutustamisega, püüdes seda teha kokkuvõtlikult, lähene taksegi sel teel refereerimise vilumusle. Et vältida ebaõnnestumisi ja et referaadis anda olulisemat, tuleb pidada soovitavaks referaatide kirjaliku ettevalmistamist, kusjuures selle algkujul vaatab läbi õpingi juhataja, tehes oma märkmed ja parandused enne selle ettekandmist. Sel teel on mõneski õpingis saavutatud häid tagajärgi, näit. jälle L.-Mõisakülas j. m., kus õpinglased, kõik

peamiselt algharidusega noored, on süiski oma referaadid kirjutanud korralikult, need isegi köitnud eri kaante vahele, näidanud nende brošüüride algul ka kasutatud allikad jne. Sesugune töö annab kindlasti suuremaid tagajärgi, milliseid ei saavutata n. n. peast refereerides, liati veel siis, kui selleks puudub veel vilumus. Muidugi eeldab see ülesande tõsisemalt võtmist ja järjekindlust. Refereerimisokuse süvendamiseks tuleb pidada soovitavaks ka loetu kavastamist — selle kokkuvõtet olulisemais punktides. Seesuguseid kavastamisi võiks anda kõigile õpinglasile ja mõni töökoosolek pühendada eriti ühiseks kavastamiseks ja iseseisvate kavastiste ühiseks aruteluks. Hiljem võiks ka refereerimisel kasutada seesuguseid kavandeid, ilma et tarvitseks referaati sõnasõnalt üles kirjutada. Ettevalmistamata referaadid ebaõnnestuvad või osutuvad pealiskaudsiks, seepärast neil ei tohiks olla kohta õpingitöös.

Arendav õppejutt.

Ühe võttena õpinges õpinglaste rääkima panemiseks on kasutada õige rohkesti n. n. küsimuste esitamist sedelitel ja siis nende vastamist õpinglaste poolt. Seesugust töövõtet saaks mõnigi kord kasutada töö elustamise vahendina, kuid väga suuri lootusi sellele süiski panna ei saa. Üldse küsimist-kostmist tuleb võtta kaunis kriitiliselt, eriti siis, kui need tunduvad kunstlikena ja vastused järgnevad lakooniliselt, ilma süvenemata ja mõtte pideva ja järjekindla arendamiseta. Loomulikem ja soovitavaim on, kui mõtete vahetused ettekannete järele tekiksivad vabalt, milleks ka ettekande esitaja saab anda teatavaid lähtekohti, märkides juba ettekandes probleemid või teesid, millised vajaksid veel lähemat selgitust ja arutelu. Õpingi-juhataja või töökoosoleku juhataja ülesandeks on juhtida läbirääkimiste käiku ning hoolitseda selle eest, et see toimuks ka teatavas sisulises järjekindluses ega kujuneks hüplemiseks ühelt küsimuselt teisele. Siinjuures saaks ka õpingilises töös edukalt ära kasutada n. n. arendavat õppejuttu, millist võtet harrastab näiteks moodne koolitöö. Asudes teatava probleemi käsitletu juure tööjuhataja võib näiteks algatada selle vastava sissejuhatava või tähelepanu juhtimisega teat. küsi-

Mida kõneleb meile rahvamajade ankeet.

Ev. Vender.

On inimesi, kellel on suur umbusaldus statistika kui teaduse vastu ja kõik see, mis avaldatakse arvudes, ei kõnelevat neile midagi. Arve võidavat „kombineerida“ nii, nagu olevat kasulik nende avaldajaile. Tõsi küll, ega arvudega mängimine ei ole võimatu, kuid aruan-deid lugeda oskajaile on arvud siiski kõige kindlamaks aluseks.

Vaadeldes rahvamajade aruandelehti üksikult jääb nende lugejale mõnestki mulje, et meil on kohtadel tegelasi, kelle töö suuruse ja ulatuse imetlemiseks ei leia sõnu. Ühe vanema ja parema rahvamaja kassapidaja kirjeldab, kuidas nende selts hakkas ehitama rahvamaja, mille väärtus tõusis 25.000 kuldrublani ajal, mil seltsi kassas oli ainult 3 rubla. Teisel on olnud esimeseks alguseks mõne seltsiliikme poolt kingitud kümmekond palki või koorem kive. Majad on aga valminud auks ja uhkuseks nende ehitajaile ja kasuks oma ümbruskonna rahvale. Kaugeltki niisugune ei ole seisukord igalpool. Möödunud „Arengu“ numbris on toodud ühe seltsimaja pilt kõrvuti Vairava rahvamaja pildiga, mis näitab meie seltsimajade teist palet. Vana lagunenud hoonekene, mille juures on „kodukainistamise töö“ ei tea kelle kari ja „rahvamajale“ vastav on ka kogu selle

Põlula rahvamajaehituse talgud (Virumaal).

ümbrus. Olgugi olud kui viletsad tahes, lagunemisele määratud mahajäetud heinaküüni ilme andmine seltsimajale on küll kõike muud, kuid mitte haridusseltsi vääriiline.

On veel ees vist aastakümneid visa tööd kuni kõik meie seltside majad saavad tõelisteks kultuuri kolleteks nii sisult kui ka oma välimuselt.

Haridusministri poolt kinnitatud rahvamajade võrgukava ja seltside aruan-nete järele on meil rahvamaja:

musele lausega, mis ei tarvitse olla alati sugugi küsimuse vormis, tõstes üles probleeme ja juhtides edasi õpiringlaste mõtetevahetuse käiku, osutades vahemärkustega ühele või teisele asjaolule, kuni jõutakse lõppeks seesuguse arutelu kaudu teatavale tulemusele. Sellelaadne mõtete arendamine tõmbab algul kaasa küll vaid aktiivsemad, hiljem aga haarab see ka tagasihoidlikumaid, eriti veel kui ka nende poole pöördutakse. Osava juhtimise juures, kui-gi tööjuhataja jääb ise nagu tahaplaanile, hoi-dudes sundimast peale oma vaateid ja selle-

ga halvates vabata mõtete vahetust, võib õppe-jutuna arendatav keskustelu kujuneda huviroh-keks ja kaasahaaravaks. Lõpuks jõutakse nii, üks teist korrigeerides ja täiendades, mingile lõpptulemusele, mille siis tööjuhataja võtab kokku lõppsõnas. Sisuliste küsimuste otsusta-mine hääletuse teel, nagu mõnel pool ka on tehtud, pole aga soovitatav, võides kujuneda mõ-nikord isegi koomiliseks. Igatahes igas õpi-ringis peaks olema püüdeks võimalikult ette-kannete järele kasutada järjekindlalt aine ühist arutlust keskustelu kaudu.

	Harju	Viru	Järva	Lääne	Tartu	Võru	Valga	Viljandi	Pärnu	Saare	Petseri	Kokku
Rahvamajade võrgus kinnitatud rahvamaju (H.-S. M. Teataja nr. 11—1933, nr. 17—1934)	52	45	40	53	64	41	19	37	63	40	18	472
E. Haridusliidu ankeedile vastanud	47	43	34	49	46	34	17	34	53	35	15	407
0/00/0	90,4	95,5	85	92,4	71,8	82,9	89,4	91,9	84,1	87,5	83,3	86,2
Kasutatakse rahvamajaks ehitatud või selleks ümberkorraldatud maju	15	32	12	10	35	13	8	14	14	9	2	164
0/00/0	31,9	74,4	35,3	20,4	76,1	38,2	47,0	41,2	26,4	25,7	13,3	40,3
Kasutatakse koolimaju	27	8	17	27	7	10	5	4	24	15	7	151
0/00/0	57,5	18,6	50	55,1	15,2	29,4	29,4	11,7	45,3	42,8	46,7	37,1
Kasutatakse pritsimaju, end. härrasmaju, magasiitu jne.	3	3	5	4	4	8	4	12	10	4	2	59
0/00/0	6,4	6,9	14,7	8,2	8,7	23,5	23,5	35,3	18,8	11,4	13,3	14,5
Võrgus on ettenähtud kuid kohapeal ei ole selleks kasutada mingisugust maja	1			5		3		2	5	5	3	24
0/00/0	2,1			10,2		8,8		5,9	9,4	14,3	20	5,9
Puuduvad andmed	1			3								
Vastavad seaduses ettenähtud rahvamaja nõuetele, välja arvatud näitelava ja selle kõrvalruumid	17	27	15	10	32	15	9	15	12	7	4	163
0/00/0	36,2	62,8	44,1	20,4	69,5	44,1	52,9	44,1	22,6	20	26,7	40,5
Ei vasta rahvamaja nõuetele	26	16	18	29	14	16	7	19	41	20	7	21,3
0/00/0	55,3	37,2	52,9	59,2	30,4	47,0	41,2	55,9	77,4	50,7	46,7	52,3
Puuduvad andmed (siin hulgas ka need, kus pole maju	4		1	10		3	1			8	4	

Äärmiselt kahju, et selle kokkuvõtte koostamise ajaks ei saadud andmeid kõikide rahvamajade kohta, vaatamata korduvatele palvetele, meeletuletustele ja isegi üksikutele tegelastele saadetud isiklikkudele kirjadele. Puuduvad 65 rahvamaja ringkonda võivad siiski teatud määral muuta üldist pilti. Teadaole-

vate andmete järgi on küll mittevastajate hulgas suur 0/0 neid ringkondi, kus puudub rahvamaja, kuid on ka neid, kus siiski on päris korralikud majad.

Kui arvame juurde rahvamajaks ehitatud majadele pritsimajad ja teised rahvamajadena kasutatavad hooned, siis saame 223 (164+59) maja. Nendest vas-

	Harju	Viru	Järva	Lääne	Tartu	Võru	Valga	Viljandi	Pärnu	Saare	Petseri	Kokku
Alaline lava	29	40	22	24	40	23	13	28	24	13	8	264
0/00/0	61,6	93,0	64,7	48,9	86,9	67,6	76,4	82,3	45,2	37,1	53,3	64,6
Liikuv lava	14	3	6	19	6	6	4	2	15	13	3	91
0/00/0	29,7	6,9	17,6	38,7	13,4	17,6	23,5	5,8	28,3	37,1	20	22,3
Nätelava puudub	4			6		4				3	4	21
0/00/0	8,5			12,2		11,7				8,5	26,6	5,1
Puuduvad andmed			6			1		4	14	6		31

tavad rahvamaja nõuetele 163, kuna 60 olukord vajab veel õige tublisti kohendavat kätt. Aga ka nendegi juures, mis midu vastavad rahvamaja nõuetele, on mõnelgi pool näitelavade ja eriti selle

kõrvalruumide küsimus väga puudulikult lahendatud.

Alljärgnevad tabelid annavad ülevaate selle kohta, kui palju on üldse näitelavasid ja kuidas on need sisustatud.

(Vaata ka tabel eelmisel leheküljel).

Näitelava valgustus, kõrvalruumid, lavamööbel jne.

	Harju	Viru	Järva	Lääne	Tartu	Võru	Valga	Viljandi	Pärnu	Saare	Petseri	Kokku
Valgustus:												
Elektri valgustus	8	10	4	7	6	8	2	7	6	1	1	60
Petrooleumi „	9	13	10	17	13	8	9	3	20	12	5	119
Petrooleumi-gaas valgustus	25	23	20	15	24	14	8	17	19	12	4	181
Prožektor	—	4	1	1	5	1	1	3	1	1	1	19
Kõrvalruumid:												
Dekoratsioonide hoiuruume	12	15	15	13	19	16	7	9	15	11	1	133
Kostüümide, parukate jne. hoiuruume	14	22	13	9	18	14	4	12	12	7	3	128
Tegel. riietum. ja jumestamise ruume (ühine ruum)	19	16	17	16	15	12	9	21	25	13	7	170
Samaks otstarbeks, kuid meestel ja naistel eraldi	14	19	10	7	21	9	6	12	8	6	1	113
Riietumisruumid puuduvad	8	8	5	21	9	9	2	1	13	12	—	88
VC ainult tegelastele	13	15	10	10	26	10	7	12	15	4	1	123
Näidendi harjutusruumid	6	10	3	4	13	6	4	8	9	11	1	75
Näitelava ja kõrvalr. on otstarbekohased	6	3	11	7	11	8	4	6	6	1	2	65
Omavad puudusi ja ei vasta nõuetele, samuti vaj. remonti ja ümberehitusi	29	35	19	28	30	16	13	26	34	24	8	262
Pole andmeid	6	5	4	8	5	3	—	7	13	1	4	56
Lava mööbel, kostüümide, parukate ja näidendite kog:												
Lavamööblit*)	14	19	9	5	24	11	4	20	13	5	4	127
Kostüümide kogu	3	7	3	2	10	4	1	3	3	1	1	38
Selle väärtus Kr.	58	338	35	25	337	140	36	95	160	12	20	1256
Parukate kogu	13	19	12	4	13	8	1	6	11	6	2	95
Parukate arv	52	69	46	15	75	27	2	14	34	—	6	340
Väärtus Kr.	223	208	175	42	227	75	5	56	107	66	15	1199
Näidendite kogu	5	16	2	4	22	13	3	4	7	6	3	85
Raamatute arv	179	279	16	33	500	240	32	134	256	80	225	1974

*) Lava mööbliks on peamiselt vaid mõned lauad, toolid, taburetid ja pingid. Harva mõni ese pehmet mööblit.

	Harju	Viru	Järva	Lääne	Tartu	Võru	Valga	Viljandi	Pärnu	Saare	Petseri	Kokku
Dekoratsioonid:												
Ringhorisonte (mitmes rahvamajas)	7	4	5	4	12	2	3	3	2	1	2	45
(arv)	7	5	6	4	12	2	3	4	3	1	2	49
Õhku kujutav tagasein	14	17	6	8	15	6	6	7	6	5	1	91
(arv)	14	18	7	8	15	6	6	7	6	6	1	94
Maalitud tagasein	25	28	19	23	29	20	12	18	24	17	3	218
(arv)	38	42	33	29	44	27	15	23	37	23	6	317
Metsa dekoratsioon	24	29	19	20	31	16	13	15	16	16	7	206
(kompl. arv)	41	36	33	34	59	24	33	16	34	29	7	346
Üksikuid puid	24	21	17	15	36	19	12	11	21	12	4	192
(arv)	82	69	76	49	127	83	34	37	56	40	9	662
Põõsaid	23	19	13	17	35	17	10	12	18	7	5	176
(arv)	69	66	43	46	115	54	45	35	44	25	12	554
Maastikke	21	20	9	11	24	10	10	10	13	5	2	135
(arv)	41	30	20	17	58	22	21	17	19	10	4	259
Välismaja kompl.	25	20	16	18	35	16	4	10	11	12	5	172
(kompl. arv)	53	29	32	18	63	25	6	18	17	21	9	291
Taluõue dekoratsioon	16	13	12	9	24	5	4	8	12	8	3	114
(kompl. arv)	17	13	14	10	25	5	4	8	12	8	3	119
Palkseintega talutuba	30	23	18	21	32	14	8	10	23	14	5	198
(kompl. arv)	31	23	20	21	32	14	8	10	23	15	5	202
Tapeetseintega talutuba	24	28	18	11	36	16	9	10	17	14	7	190
(kompl. arv)	28	30	20	12	43	18	11	12	18	17	7	216
Linnatua kompl.	16	22	11	12	26	10	7	14	18	15	6	157
(kompl. arv)	22	35	11	15	30	14	8	18	20	16	7	196
Muud dekoratsioonid	11	7	6	6	17	5	3	1	9	4	2	71
Dekoratsioonidest												
on tarvitamiskõlbulised	20	7	9	12	18	7	8	9	19	11	2	122
0/00/0	42,5	16,2	26,4	24,4	39,1	20,5	47,0	26,4	35,8	31,4	13,3	29,9
vajavad uuendamist	15	29	19	16	22	11	8	15	16	13	5	169
0/00/0	31,9	67,4	55,8	32,6	47,8	32,3	47,0	44,1	30,1	37,1	33,3	41,6
dekor. väga vähe või pole üldse*)	10	7	6	21	6	14	1	8	13	13	8	107
0/00/0	21,2	16,2	17,6	42,8	13,4	41,1	5,8	23,5	24,5	37,1	53,3	26,2

*) Harjumaal: Alavere, Ardu, Kolga, Kädva, Leesi, Naissaare, Pakri, Prangli, Viimsi ja Vääna. Virumaal: Jaama, Jõhvi, Kriusa, Malla, Nižoi, Saka ja Mustjõe.

Järvamaal: Järva-Jaani, Karinu, Koeru, Nurmsi, Nõmküla-Saiakopli, Võhmuta.

Läänemaal: Asuküla, Haeska, Haimre, Jausa, Kuriste, Kõmsi, Kõrgesaare, Oru-Linnamäe, Puski, Pürksi, Raba, Rikholdi, Risti, Saulepi, Seljaküla, Sooniste, Suuremõisa, Tuudi, Velise, Veltsa ja Väike-Rõude.

Tartumaal: Ahja, Kallaste, Meerapalu, Nõva, Pühajärve ja Roela.

Võrumaal: Antsla, Haanja, Kärgula, Lasva, Loosi, Misso, Mooste, Nursi, Pindi, Rõuge, Vastse-Roosa, Vana-Koiola, Varbuse ja Veriora.

Valgemaal: Koiküla.

Viljandimaal: Hoistre, Kaansoo, Olustvere-Tääksi, Paistu, Kolga-Jaani, Tuhalaane, Uusna, Vana-Tanasilma.

Pärnumaal: Abja-Paluoja, Abja-Peraküla, Jõõpere, Laatre, Eidapere, Pati-Ristiküla, Vee, Polli, Pornuse, Sauga, Seliste-Pootsi, Tahkuranna-Võiste, Tõstamaa-Tõhela

Saaremaal: Abruka-Saare, Kaali, Karala, Kihelkonna, Kõrkvere, Piila-Eikla, Pähkla, Tagavere, Uue-Lõve, Valjala, Vaivere ja Vätta.

Petserimaal: Koelki, Laura, Meremäe, Mäe, Obinitsa, Petški, Satserinna, Senno.

Õpiringide töövõistluse tulemused 1935./36. a.

(Järg).

Teise auhinna omandanud ringide töö.

Adiste üldküsimuslik õpiring. Parim õpiring Võrumaal.

Koolijuhataja A. Ivask'i juhtimisel õpiring omab juba kolmeaastased kogemused, kusjuures ta on kujunenud tähelepanavaks teguriks ümbruskonna kultuuriliste avalduste arendamises. Õpiringis töötas 21 õpiringlast, peale selle vabakuulajaid. Õpingutöö kujundati tegevusaastal oma koostatud töökava alusel, (võinuks olla siiski konkreetsemalt piiritletud.) Üldküsimusliku õpiringina käsitati mitmesuguseid teemasid, peamiselt põllumajanduse, seltsitegevuse ja aktuaalsetelt kultuurialadelt. Töökorralduses on püütud kasutada mitmekesiseid töövõtteid, nagu referaate, loenguid, teoseist lugemist jne. Ettekandeile järgnes elav keskustelu. Töö huvitavuse tõstmiseks ning mitmekesistamiseks toimetati oma seinalehte ning

anti välja ajakiri-album „Lõkketuli“. Ajakiri on korraldatud hästi. Õnnestunud võttena tuleks esile tõsta seda, et kaastöö autorid on oma tööd kirjutanud ise korralikult ¼ pg. suuruseile lehtedele, mis on kogutud ja köidetud eriliste presspapist kaante vahele, nii vältides tülikat tööde ümberkirjutamist.

Ringi sisulisest tegevusest on võtnud aktiivselt osa enam-vähem kõik õpiringlased, kusjuures mõistetavalt üksikud on näidanud üles suuremat aktiivsust.

Peale õpiringi seesmise arendava tegevuse töökoosolekuil, milliseist on võtnud osa ka vabakuulajaid, korraldati avalik näitekohus lohaka majapidamise üle, mis leidis ümbruskonnas elavat vastukaja.

Sisulise töö kõrval töökoosolekuil korraldati järjekindlalt meelelahutuseosa, kusjuures selle korraldamine oli ühe õpiringlase eriliseks ülesandeks.

M a k o n d	Rahvamajade ülalpidajad saaksid kulutada oma summe Kr.	Soovitakse toetust Kr.
Harjumaa	2630	25740
Virumaa	2330	28150
Järvamaa	1250	11250
Läänemaa	2020	19230
Tartumaa	2420	34280
Võrumaa	1890	13725
Valgamaa	750	6900
Viljandimaa	1020	20700
Pärnumaa	1450	69959
Läänemaa	2190	22320
Petserima	—	4450
Kokku Kr.	17950	256704

ülalpidajad on koormatud rahvamajade ostu-ehituse ja ümberehituse võlgadega mille 0/00 tihti neelavad kogu seltside tulu, selletõttu on seltsidel väga raske teostada ainult oma summadega lavade korraldamist ja dekoratsioonide muretsemist. Kõrvalasuvus tabelis nähtub kui palju seltsid oma eelarve järele saaksid anda kohe dekoratsioonide ja näitelavade korraldamiseks ja kui palju soovitakse toetust.

Kõik ülalloodud tabelid kõnelevad küllalt selget keelt sellest, kui palju on veel tööd rahvamajade korraldamise alal ja kui palju see nõuab kulu seltskonnalt ja riigilt. Ainuüksi viimane tabel, kus on toodud arvud selle kohta, mis läheb maksma seltside arvates näitelavade ja dekoratsioonide kordaseadmine, esitab küllalt aukartust äratava summa. Oma eelarvete korras summade lubamisega on seltsid muidugi väga tagasihoidlikud, kuid soovitav toetuse summa näitab, missuguses ulatuses veel töö ees seisab.

Seltside majandusliku olukorra kohta antud ülevaatest selgub, et rahvamajade

Hinnatavad on õpiringi püüded rakendada pidevalt kohaliku kultuurielu teenistusse, selleks arendades noortest aktiivseid tegelasi.

ÜENÜ Järve osak. õpiring. Parimaid õpiringe Virumaal.

Õpiringis oli rohkesti noorusvärsket jõudu ja taht -rakendada oma kodukoha kultuurielu teenistusse. Õpiringi juhatajana koolijuhataja K. *Vüülp* on koondanud õpiringi noored pärast algkooli lõpetamist. Kuigi ring töötas esimest aastat, oli tegevus intensiivne ja ka sisukas. Tööd alati juba 1935. a. septembris, käsitades seltsk. kasvatusküsimusi. Võistluse ajal (jaanuarist aprillini) peetud 12 töökoosolekust võeti osa pidevalt. Kõik õpinglased võtsid osa tööülesandest, esinedes referaatidega jne. Käsitati õige mitmesuguseid küsimusi, enamasti kirjanduse alalt; pealeselle muid aktuaalseid kultuuriküsimusi, nagu noorte endaarendamisülesanded jne. Enamik referaate on valmistatud kirjalikult, kusjuures ilmneb püüd — anda käsitletavast võimal. põhjalikum ülevaade. Peale töökoosolekute sisulise töö (referaadid ja neile järgnevad mõttevahetused) ring toimetab oma seinalehte „Järvelane“, kus muide avaldati (vahest isegi seinalehele mittekohaselt pikki) kirjutusi kohal. kultuurielu küsimusist, kirjanduslikke katsetusi, karrikatuure jne. Nii referaatides, sõnavõttudes kui ka seinalehekirjutusis peegeldub noorte elav tahe ja püüd — rakendada kodukoha kultuurielu teenistusse, ning eelistus maakultuurile linnalise, elupõletava asemel.

Ringijuhataja iseloomustab töö tulemusi: „Peale selle, et õpiti tundma käsitusel olnud ainet, õpiti tarvitama kirjandust, vajalisi andmeid ise otsima raamatuid. Sellega oli võimaldatud õpinglastele suurem isetegevus, mis mõjus arendavalt. Töö tagajärjel võib märgata tähelepanavat kõne- ja esinemis- oskuse tõusu õpinglaste juures.“

Kolgaküla Haridusseltsi õpiring »Areng«.

Kolgaküla õpiringi ümber on koondunud aktiivliikmeina eeskätt kohalikke noori, kes pärast algkooli lõpetamist omandanud veel osalise või täieliku keskkooli hariduse; peale-

selle võtab õpiringitööst vabakuulajana elavalt osa ka teisi kohalikke noori. (Alalisi liikmeid — meesnoori — 9; vabakuulajaid keskmiselt 18). Õpiringijuhatajaks on noor põllutöökeskkooli haridusega põllumees *Arvo Arvisto*.

Tegevusaastal käsitati seltskondlikku kasvatus. Ettekanded kui ka läbirääkimised, on olnud elavad ja hoogsad. Tööst võtsid aktiivselt osa kõik alatised õpinglased, kuid ka vabakuulajaid, kuna arutlusküsimused olid diskussioone tekitavad. Ettekandeid arvustati oponentide poolt ka kõneoskuse seisukohalt. Sisulisele osale järgnevat meelelahutuse osa korraldati ettevalmistatult, kuna see tehti ühele õpinglasele eriülesandeks; õpiti näit. rahvatantse, organiseeriti ühismänge jne. Õpingulise tegevuse elustamiseks toimetati töökoosolekuiks ka seinalehte „Koit“, kus õpinglased avaldasid üsna elavaid, eeskätt kohalikku kultuurielu käsitavaid kirjutusi.

Aruanded, päevik, kokkuvõtted töökoosolekuist jne. on täidetud korralikult. Pidevat osavõttu töökoosolekuist takistas üksikute õpinglaste haigus.

Kolgakülas ei näi puuduvat noortel elav huvi endaarendamise küsimusele, eriti aga spordile, korraldades sel alal järjekindlalt vastavaid harjutusi, võistlusi jne.

Kolovere-Kalju h-s. »Edu« maatulunduse õpir.

Õpiringi püüetest kirjutab ringi juhataja *R. Kurepalu*, kes kohaliku põllumeheena on kiindunud õpiringilise tegevuse viljelemisse, järgmist:

„... õpiring käesoleval tööperioodil võttis eesmärgiks — arendada õpinglastest tulevasti aktiivseid seltskonnategelasi, kes ühtlasi hingelt oleksid seoses maaga. Selleks on arutlusteemadena valitud selliseid, mis arendavad armastust maaelu vastu, lugupidamist põllumehe kutsele, põllutööle, minnes välja seisukohalt, et tähtsamad kui teoreetilised teadmised praktiliselt alalt, on huvi ja armastus kutsetööle.“ Väljudes siin ettetoodud seisukohast on õpiringis arutletud teemad valitud eriti maa kultuurielu valdkonnast.

11 õpinglasest ainult kaks ei esinenud referaatidega; selle eest aga oli esinejaid

töökoosolekuil ka väljaspoolt õpiringi. Referaatide ettevalmistamine on olnud korralik ja põhjalik, olles juba enne töökoosolekuid kirjalikult väljatöötatud. Ettekandeile järgnenud arutlused on olnud elavad ja huvirohked.

Peale harilike töökoosolekute korraldas õpiring tööhooaja lõpul kogu seltsi liikmeile omavahelise õhtu, kus referaatidega ja muude ettekannetega esinesid õpinglased.

Võistlusaruanded ja muud töömaterjalid on täidetud ja saadetud korralikult.

Kullamaa Põllumeesteseltsi noorte osakonna teatring.

Töötas kohal. konstaabli A. Samet'i juhatusel; ringi liikmeid 19. Keskmine osavõtt töökoosolekuist 12. Töökoosolekuid peeti 10, milliste kohta aruanded, päevik ja loengute konspektid ja muud tegevust iseloomustavad materjalid saadetud eeskujulikult. Õpiring töötas kindla töökava alusel, mis ka täiel määral teostati.

Loengute korras käsitati õpiringis lavakunsti küsimusi. Loengutega esines peamiselt küll vaid kaks isikut, teiste jäädes kuulaja ossa. Selle asemel aga järgnevaist läbiarvamisest ja tegelikest harjutustest võtsid osa kõik õpinglased. Märkimisväärne on mitmesuguste näitlikustamise vahendite kasutamine loengute kaasas, kasutati näit. — pilte, jooniseid, kaarte jne.; samuti illustreeriti käsitlusainet vastavate ilukirjanduslike teoste esitamisega jne. Tööst võttis osa ka üksikuid vabakuulajaid ning sisulise töö lõpus korraldati meelelahutust. Ringis arutleti — arvustati ka kohapeal lavastatud näidendeid. Talvise tegevushooaja lõpul korraldati õpinglasile kirjalik küsimustik käsitletud ainst, kusjuures ligemale 75% õpinglasist näitas häid või üle rahuldavaid tagajärgi. Õpingijuhataja on tehtud tööga ja õpinglasis valitsenud meeleoluga jäänud rahule. Ring jätkas tegevust ka suvekuudel.

Lööpõllu Maanoorte õpiring. Parim õpiring Saaremaal.

Õpiring töötas teist aastat õpet. *Preedik Mägi* juhatusel. Ring on oma ülesandeks seadnud eeskätt algkooli lõpetanud noorte organiseerimise enesearenduslikku töösse. (K.

a. kevadel astusid õpiringi uuteks liikmeiks kõik kohal. algk. lõpetajad). Ringil oli liikmeid 19, kes kõik võtsid pea võrdset osa õpiringi tööst; põhjusest puudumisi polnud. Peale õpinglaste võttis tööst osa ka üksikuid vabakuulajaid.

Töö oli pühendatud eeskätt põllumajanduslikele küsimustele; pealeselle käsitati ka mitmes. aktuaalküsimusi. Pea tähelepanu pühendati aiandusele ja kanakasvatusele. Töökoosolekud ettekannetelt ja sõnavõttudelt on olnud elavad ja huvipakkuvad. Referaatide eel on kantud ette ka päevasündmuste kroonikat, lõpul — harrastati ühislaulu, loeti ette katkeid kirjanduslikest teoseist, kuulati raadio-muusikat ja -kõnesid ning vaieldi mitmes. huviküsimuste üle. Pealeselle korraldati näitekohus Mändmetsa novelli „Koera süü“ üle ja toimetati 2 nr-it seinalehte.

Kuigi õpiringi ainekäsitus talvisel hooajal on olnud enam teoreetiline, tehti praktilisi töid õpinglaste poolt suvekuudel, peamiselt aiatöö alal.

Õpiring on kahel puhul esinenud oma väljapanekutega kohalikel põllumajanduslikel näitusil, saades mõlemal korral I auhinna.

Kahjuks pole võistlusmaterjalide hulgas saadetud siiski töönaiteid ja muid iseloomustavaid materjale.

Aruannete kohaselt on õpiring töötanud väga intensiivselt ja leidnud siiski ka ümbruskonnas poolehoidu. Töövõistluse puhul õpiring osutub Saaremaal parimaks.

Piiometsa Raamatukoguseltsi muusikaosakonna õpiring.

Tänuväärset tööd on teinud Piiometsa Rks. muusikaosakond, pannes oma laulukoorile õpingilise töö korras kindla aluse ja ühtlasi korraldades laulukooritööd mitte ainult laulude õppimisena, vaid ka vajaliste algteadmiste õpingutena. Ringi organiseerijaks ja tegelikuks juhiks on koolijuhataja V. Käär, kes koondas õpiringi üle 30 muusikahuvilist, kellest 28 võttis töökoosolekuist (milliseid peeti 10) järjekindlalt osa. 1/3 õpingiliikmeid (10) oli enam kui algkooliharidusega, mis loomulikult mõjus soodustavalt ka töö tulemustele.

Õpiringi töö keskendati muusikaõpingule ringijuhataja oma koostatud kava järele, mis

teostati täies ulatuses, andes üldine alus muusikateooriast, mida täiendati praktiliste harjutuste ja laulude õppimisega. Õpingi töö ülesandeks oli ettevalmistada teadlikke laulukooriliikmeid, mispärast korraldatakse töö lõpul ringiliikmeile ka vastav katse. Kuna aine eeldab suuremaid eelteadmisi, siis polnud töö korraldatud mitte õpingile omasel isetegevuse põhimõttel, vaid peamiselt loengute alusel, millistega esines ringijuhataja; õpinglased leppisid rohkem passiivse õpilase osaga, võttes küll loomulikult osa harjutustist. Muidugi oleks olnud soovitatav ja võimalik ka muusikateooria õpinguis kasutada rohkem õpinglaste isetegevust. Samuti oleks soovitatav olnud muudegi; töövõtete mitmekesistamine ja selles rohkem isetegevuse põhimõtte esile tõstmine. Näiteks annaks käesoleval juhul võimaluse informatsiooni esitamine ajakirjanduse jne. järele muusika — (või ka muust) kultuurielust jne. Töö on olnud siiski intensiivne, kestes igal töökoosolekul keskmiselt 3 tundi. Muusikakultuuri süvendamiseks ring jätkab oma õpinguist tegevust ka järgmisel tegevusaastal. Õpingile määrati II auhind, eriti arvestusega, et see on esimene katseid rakendada õpinguline töö laulukoori muusikalise taseme tõstmisele.

Põlula Haridusseltsi õping.

Õping töötas õpet. prl. *H. Tõnnov*'i üritusena teist aastat. Õpingis töötas kaasa 15 õpinglast, kusjuures ainult 2 veel ei esinenud ettekanntega. Töökoosolekuid peeti 7; (keskm. osav. 12 õpir. + 14 vabakuulajat). Töö keskendati eesti kirjanduse käsitlele, mis andis tänuväärset materjali mitmes. probleemide algatamiseks ja aruteluks. Tegevuse aluseks oli õpir. juhataja omakoostatud töökava ja kasutati tema isiklikku raamatukogu. Käsitlus oli rajatud peamiselt eesti paremate uudisteostega tutvumisele, nende analüüsile ja probleemide edasiarendamisele, tihtigi eri referaatidena. Õpingijuhataja suuremaks püüdeks oli — viia õpinglasi käsitletavate teoste sügavamale mõistmisele, püüdes hoiduda sihituist targutlemisist, mis on teinekord õpingitöös teatavaks hädaohuks.

Õpinglased enamuses suhtusid töösse huviga, mistõttu tuleb õpir. tegevust lugeda

üldiselt õnnestunuks, soovides aga senisest veelgi rohkem mitmekesisust töövõtetes ja -avaldusis, et seotult sisuline süvenemine ja vastav kõitev töömeeleolu võiksid kujundada õpingi kohapeal, kus varem sellesihilised üritused üldse puudusid, elava ja kultuuris-tava vaimse keskuse.

Pühajärve Raamatukoguseltsi õping. Parimaid õpinge Tartumaal.

Õping õpetaja prl. *S. Neuman*'i juhatusel omab juba mitme aastaseid kogemusi. Õpingi on jäänud pidevalt püsima noored, kuid ka vanemad inimesed, kes tunnevad tõsisemat huvi endaarendamise küsimuse vastu. Tegevusaastal töötas õpingis kaasa 14 isikut, esinedes kõik referaatidega ja võttes osa töökoosolekuist korralikult. (Keskm. osav. töök. 10 isikut).

Töökoosolekud olid elavad ja sisukad. Vastavalt oludele kohandatud töökavale käsitati talumajapidamise korrastamise küsimusi. Sisukais ettekandeis, elavas mõtetevahetuses ja sellele järgnevas meelelahutuslikus osas kestsid töökoosolekud keskm. 4 tundi.

Peale muude avalduste õping toimetab oma käsitsipaljundatud ajakirja „Meie kiri“, kus avaldatud peale õpinglaste kirjanduslike katsete ka pikemaid artikleid õpingi käsitlusel olevat ainealalt.

Russalu seltsk. üh. »Arengu« õping.

Õpingi tegevust juhatab energiline noorpõllumees *Mart Puhm*, kes on koondanud õpingi 11 õpinglast; pealeselle võttis tööst järjekindlalt osa vabakuulajaid väljaspoolt, keskm. 9 iga töök. kohta. Õpingi tegevus, mis on kujunenud juba eelmiste aastate kogemust, on muutunud sisukaks ja intensiivseks. — Ringis käsitati paralleelselt kaht ainet: eesti kirjandus ja elektrotehnika; viimast omakoostatud töökava alusel. Enamik õpinglasi esines referaatidega (välja arvatud 2). Õpingitöös omandatud kogemusi rakendasid mitmed esinemisteks ka väljaspool: aktustel jne. Töökoosolekuil, milliseid peeti 15, ei piiratud mitte ainult teoreetilise käsitlusega. Märkimist väärib õpingl. *H. Rähni* tehnilised huviharrastused, kes konstrueeris ise valguspildiaparaadi, millise kinkis õpingile, kus seda kasutati töökoosolekuil.

*Russalu õpiringi liige Hugo Rähni endaval-
mistatud valguspildi laternaga. Laterna an-
netas Rähni õpiringile, kus seda juba õpi-
otstarbel mitu korda kasutati. Latern on al-
gusest lõpuni kädetöö, ostenud valmisosana
on ainult 2 harilikku 1,5 kroonist luubiklaasi.
Valgusallikana kasutatakse 300-künnalist
petrooleumi hõõglaternat.*

valguspiltide demonstreerimiseks. Töö elusta-
miseks toimetati ka oma seinalehte ja seoti
töö meelelahutusliku osaga. Võistlustingimu-
sed täideti korralikult, kuigi kõigi õpiring-
laste osavõtt polnud 100%-line.

Valguta õpir-ühing »Arengu« üldk. õpiring. Parimaid õpinge Tartumaal.

Valguta õpiringid on paremaiks näiteiks
sellest, kus õpiringilise tegevuse organiseeri-
jaiks ja selles kaasatõtajaiks on eeskätt alg-
kooli haridusega noored ise. Kohapeal töötab
õpiringühing „Arengu“ juures kolm õpiringi,
milliseist kaks võttis osa ka töövõistlusest.
Mõlema võistleva õpiringi tegevust juhtis
haridushuviline käsitöeline L. Karu.

Neist intensiivsemaks osutus üldküsimuslik
õpiring. Õpiringis töötas järjekindlalt kaasa
8 õpiringlast, pealeselle üksikuid vabakuula-
jaid (Keskm. osav. 7,5 õpiringl.). Kõik õpi-
ringlased võtsid tööst aktiivselt osa. Referaa-
tides käsitati aktuaalseid kultuurküsimusi, kus-
juures arendati järjekindlat püüet tööd siduda
kodukoha kultuurieluga. (Näit. nimede ees-
tistamise, kodude kaunistamise, maateatri jne.
küsimused). Märkimist väärib ka teemade
keskendamise püüe; kuigi ühel töökoosolekul
oli mitu referaati, olid need sisult omavahel
seotud või suunitud ühele peaprobleemile. Nii
kujunesid töökoosolekud tervikuliseks. Järje-
kindlalt kasutati kontakti hoidmiseks vahah.

küsimusis töökoosolekuil ajakirja „Arenget“,
ühiselt lugedes ja arutledes seal avaldatud
kirjutusi. Õpiring toimetab ka oma käsitsi
paljundatud ajakirja „Koidukiir“, kus aval-
datud kirjutusi samuti arutleti ühiselt. Sis-
line töö seoti meelelahutusliku osaga.

Valguta õpiring-ühing »Arengu« muusika õpir.

Õpiringitööd juhtis L. Karu, ringis oli 22
õpiringlast, neist 3 osal. keskharidusega.
Ringi tegevuses pole puudunud kavapärasus ja
sihiteadvus. Referaatide kõrval toimiti järje-
kindlalt laulu- ja keelpillide harjutust; sisu-
lisele osale järgnes meelelahutus. Teemad ja
referendid määrati kindlaks juba võistlus-
töö algul, mistõttu oli mahti ka korralikult
ettevalmistuda. Õpingtöö seoti kohaliku muu-
sikaeltu küsimuste käsitlemisega. Tööülesanded
olid jagatud võimal. rohkema arvu õpiring-
laste vahel: referaatidega esines 6 õpiringlast
läbir. ja harjutusist võtsid osa kõik. Osavõtt
töökoosolekuist oli õige järjekindel: keskmis-
selt 18 õpir. kellele tuli lisaks ka üksikuid
vabakuulajaid. Huvi tunti eriti praktilise
osa suhtes. Õpiringi päevik ja aruanded peet-
tud ja täidetud korralikult.

Vodja raamatukoguseltsi õpiring. Parimaid õpinge Järvamaal.

Pühendas RA puhul kogu tegevushooaja
eesti kirjanduse käsitlemisele. Ringijuhataja
õpet. prl. Linda Altoru juhatusel õpiring omab
kogemusi juba eelmisest aastaist. Ringi oli
koondunud järjekindlaid õpiringlasi 17;
pealeselle võttis töökoosolekuist osa rohkesti
vabakuulajaid (keskmiselt 23; õpir. 14, seega
kokku keskm. 37 isikut, mis näitab elavat huvi
õpiringlise töö vastu). Õpiringlastena töötas
kaasa nii algk. osalise ja täielise keskkooli
haridusega isikuid. Tööjaotus õpiringlaste
vahel on teostatud hästi. 11 töökoosolekul
refereeriti ja arutleti mitmes. teemasid kir-
janduse alalt, tutvudes meie algupärase kir-
janduse kultuuriloolise arenguga, tähtsamate
vooludega ja parimate uudisteostega. Suudeti
äratada elavat huvi aine vastu. Kahjuks esi-
tatud materjalid ei võimalda saada siiski lähe-
mat ülevaadet töökoosolekute käigust ja ette-
kannete sisuulatusest. Mõtete-vahetusest on
aga võetud osa elavalt. Sisulise töö kõrval
on rahuldatud ka seltskondliku meelelahutuse
tarvet.

Rahvaülikoolid

Nõmme Rahvaülikool.

Nõmme Rahvaülikool töötab juba kaheksandat aastat ja võib jääda oma tööga täiesti rahule. Rahva osavõtt kõigist Rahvaülikooli üritustest on olnud alati elav. Alljärgnev tabel katsub anda ülevaate arvudes 7 õppeaasta tööst ja läbikäigu summadest.

Õppeaasta	Loengute arv tundides	Kesk-osa-võtt 1 loeng.	Ainekursuse õppetunde	Kassa läbikäik
1929/30	55	46	664	Kr. 1319,50
1930/31	65	84	318	„ 1872,64
1931/32	55	86	318	„ 1603,37
1932/33	61	91	252	„ 1206,55
1933/34	78	81	162	„ 812,58
1934/35	59	82	140	„ 1394,94
1935/36	59	69	142	„ 1519,70

Esimesel tööaastal korraldas Rahvaülikool inglise keele, saksa keele, kiirkirja, hääleseadmise ja naiskäsitöö kursused, mis kõik leidsid osavõtjaid ja kestsid kokku 661 õppetundi. Samal ajal algas oma tegevust ka Rahvaülikooli laulukoor. Järgmisel aastal jätkus käsitöö ja kodukaunistamise kursused ning lisaks korraldati veel eesti keele kursused.

Kolmandalgi aastal leidsid sooja osavõttu naiskäsitöö ja majapidamise kursused, mis jätkusid ka neljandal tööaastal. Sel aastal korraldati veel raamatupidamise kursused. Kahel järgmisel aastal piirdui ainult laulukoori tööga ainekursuse sarjas, kuna läinud aastal korraldati akaduse õpiringi nime all rida (9 loengut) süstemaatilisi loenguid akadusest,

eriti Nõmme olusid arvestades. Käesoleval aastal töötab esperanto kursust 55 osavõtjaga.

Üldhariduslikud loengud on olnud Rahvaülikooli põhitööks. Need peetakse igal kesk-nädalal keslinna asuvas Nõmme koolimajas, kuna 1932–1934 a. korraldati neid paralleelselt ka Kivimäe koolimajas. Teemad on olnud väga mitmelt ealalt. Suurt rõhku on pandud ühiskonnateadusele, kirjandusele, maateadusele, arstiteadusele ja ajaloolle, millistele aladele on pühendatud enamik loenguid. Suurem osa on olnud 2-tunnilised omaette tervikulised ettekanded, kuna aegajalt peeti ka seeria samale teemale pühendatud loenguid, et anda põhjalikumalt ülevaadet mõnest tähtsamast küsimusest. Kus aine seda võimaldas, on alati kasutatud loengute selgitamiseks ja illustreerimiseks valgusplätti ja heliplaadi muusikat ning avaloengutel ja aktustel on esinenud alati Rahvaülikooli segakoor; samuti omab asutus kitsafilmi aparraadi, mis võimaldab õppefilmi kasutamist. Loengud on olnud alati kuulajatele tasuta, ainult kursustel on võetud väikest tasu 1–2 kroonini. On kujunenud omaette ringloenguid huvitatud isikuid, kes alati jälgivad tööd, kuid ka juhuslikud kuulajad ei puudu. Keskmine osavõtt loenguid on olnud 50–90 inimese ümber, mida Nõmme oludes tuleb lugeda täiesti rahuldavaks, liiategi kus ruumidki ei luba suuremal hulgal kokku tulla. Avaloenguid ja aktustel on viibinud kuni 300 isikut, sest need toimusid enamasti Rahvateatri ruumides.

Rahvaülikooli juhatajateks on olnud tema tegevuse algusest kuni 1934. a. märtsini dr. H. Mäe, siis järgmisena kuni 1935. a. lõpuni Aleksander Tam m ja käesoleva aasta algusest peale ühiskonnaasiumi direktor A. Teaste (end. Fluss). Laulukoori juhatab 1930. a. saadik K. Leinus ja peate kontsertide Nõmmele on rida koori esinemisi levitatud ka radio ringhäälingu kaudu üle Eesti. Koori liikmete arv on umbes 100.

Harjumaa Rahvaülikoolist Kose-Ravilas.

Kool töötab tänava alates 2. nov. Õpilasi on koolis praegu 19, nendest 10 mees- ja 9 naisõp. Harjumaa on pärit 9 õpil., teised mujalt. Esindatud on selles suhtes öieti kõik Eesti maakonnad, päale Võru-, Valga- ja Peterimaa. Kaks õpilast-stipendiaati on pärit

Lätimaalt (neist üks Lutsimaalt, teine Aluksnest), kelledele õppimisvõimalused muretsenud E. Haridusliit. Rahvuse järele on samuti üks rootslane Läänemaal siin õppimas. Kehvematetele õpilastele annab Harjumaa Rahvaülikool toetust ülalpidamiskulude näol. Ka

Andres Särevi tööjuubel.

Maateatri tegelastele on meie kutselistest näitekunstnikkudest Andres Särev kõige lähedasem ja sellepärast on meil ka eriline põhjus õnnitleda teda juubeli puhul. Temale omase tagasihoidlikkusega arvestab ta oma kutselist tööd laval küll ainult 10 aastat, aga „kurjad keeled“ kõnelevad, et see ei vastavat kaugeltki tõeloludele. Ka minagi mäletan teda esmakordselt E. Haridusliidu poolt korraldatud esimestest näitejuhtide kursustest, millest Andres Särev võttis osa ainukese kutselise näitlejana-kursuslasena. Oli olnud siis juba „Ugala“ näitejuht õige mitu aastat. Sellestki on tublisti üle 11 aasta tagasi ja ega ta siis ka nii väga algaja olnudki.

Juba siis eraldas teda teistest kursuslastest tema suur huvi kõige vastu, mis oli kursuse kavas ja tahtmine teada saada igalt lektorilt tema viimast teadmiste tagavara. Küllap tundis ta siis teadlikult või alateadlikult, et sellel alal tuleb teha elutöö.

Põlise põllumehe pojana ja praeguse „Väriku“ talu peremehena on temal suur huvi ka talupidamise vastu. Kui ta seal paari aasta eest uut karjalauta ehitas, siis oli tal ikka heameel kõige suuremate kivimürakate seina sisseüritamisest ja mida jämedama venituse

või talapalgi ta kohale sai, seda parem oli Särevi tuju.

Jälgides tema kunstilist tegevust, peame tunnistama ka siin, et õrnutsemine ja peenutsemine ei ole tema eriala. Kus saab aga sisse-

praegu on paar stipendiumi veel vaba. Stipendiumi soovijalt on nõutud harilikult soovitus oma isiku kohta mõnelt tema endiselt õpetajalt või ka kodunurga seltsilt või omavalitsuselt. — Kooli õpetajaskond koosneb praegu järgmistest jõududest: Konst. Vanik — juhataja, Karin Altdorf, Endel Erm, Elmar Lossmann ja Joh. Parts — õpetajad. Õppejõududest on kolm kõrgema haridusega. Õppejõud on Ravila aianduskooli ja Kose täienduskooliga ühised. Samuti on Harjumaa Rahvaulikoolil tähendatud koolidega ühised elamis- ja osalt ka tööruumid ning ühine toitlustamine. Toidukulud õpilase kohta kuus kõiguvad sel õppeaastal 12. kr. ümber.

Õppetöö — nagu rahvaulikoolides tavaliselt — on kolmelaadne. Ta toimub tundides, loengute kaudu ja samuti õpingides ja kursustel. Õppetunde on nädalas kummalegi sugupoolele 40, ülejään aeg kasutatakse loenguteks ja õpingide tööks. Õppekavas on mitmesugused üldhariduslikud ained (eesikeel ja kirjandus, ajalugu jne.), oskuslikud (käsitöö, põllumuusika jne.) ja üldarendavad (mängud, muusika, seltskonnategevus jne.) ained. — Õpingidest töötavad praegu ajaloo, kodukorrastuse, põllumajanduse ja muusika õpingid. Ringide tööst osavõtt on olnud siiani kõigiti elav.

K. V.

müürida suuri kive ja kohale panna tüsedaid talasid, seal tundub, et see töö on olnud konti mõõda tegijalegi. Mulle on jäänud ikka mulje, et Särevi kunstimeel on nagu kujunenud kusagil põhjamaa kaljude juures, kus peamiseks hindamise aluseks on nende võimsate kivimürakate suurus, kõrgus ja järskude nurkade asetus.

Oma kolmepalgelises kutsetöös on ta seni sammunud esimestes ridades, jõudes dramatiseerijana juba ära teenida „asendamatu“ tiitli. Aga ega siis vähem väärtuslik pole ka tema töö lavastajana ja näitlejana.

Eripeatükk tema senises töös, on tegevus E. Haridusliidu teatrinõunikuna ja ajakirja „Arenu“ maateatri osa toimetajana. Et maateater viimastel aastatel on ikka enam ja enam võtnud seda ilmet, kus võib tõsiselt kõ-

nelda maateatrist kui niisugusest, siis on selleks suure hulga tagajärjekast tööd teinud just Särev.

Olles üles kasvanud maal, viites kõik oma suvised puhkeajad oma talus ja võttes puhkeajadel osa ka oma kodukoha ümbruse teatri-tegevusest, on tal küllaldane ja selge ülevaade maateatri vajadustest ja selle puuduste lahendamise võimalustest, mis aitab tal praeguses maateatrite juhtimise töös leida õiget lahendust ka raskemategi küsimuste puhul.

Senine tubli töö ja alatine heatahtlikkus maateatritele lubab meid loota Sinult ka tulevikus saavutatud kogemuste kasutamist veel suuremate väärtuste loomisel.

Jõudu tööle ja palju õnne!

Evald Vender.

Publik tahab näha ja kuulda.

Kasutades vastavaid lavakunstilisi tõekspidamisi võib tänapäeva näitejuht-lavastaja võtta omaks või hüljata väga mitmesuguseid seadusi ja printsiipe. Üks seadus on aga vankumatu: kõik, mis laval sünnib peab olema publikule näha ja kuulda. Julge ja teadlik näitejuht võib teose režillisel rakendamisel käituda ka kõige omapärasemalt, kuid seda seadust ta ei saa põlata. Ehk vastasel korral ta töö kaotaks lihtsalt mõtte.

Misanstseenide loomisest ehk käikude ja paigutuste korraldamisest laval oli meil veel k. a. jaanuarikuu „Arenus“ juttu. Sellest kõneleb A. Üksip oma raamatus „Teatrikunst aluseid“. Ka mujal on sellest kirjutatud. Aga omelt näib meie maateatri näitejuhtidel just tegelaste paigutamine ja nende liikumise korraldamine ikka ja ikka jälle olevat selleks pahan-duse-kaljuku, mille otsa kõik komistavad. Ja komistavad nii rängalt, et sellega alati raskendavad publikul etenduse jälgimist nii nägemise kui kuulmise mõttes.

Maateatri näitejuhid on maiad jälgima kutseliste teatrite lavastusi. Neilt nad tahavad õppida. Aga ka kutselistes teatrites juhtub tänapäeval veel küllalt sarnast, mida ei tohi võtta alati puhta kullana. Nii võis pealinna teatri-publik alles hiljuti näha ühel suuremal teat-

rilaval sarnast stseeni, kus näitejuht oli umbes kakskümmend inimest osanud lavale nii osavasti „ärapeita“, et publik neist nägi vaevalt kaheksat või üheksat. Ja kui samas lavastuses veel nägime, et keset lava istub grupp tegelasi ning nende vahel areneb tähtis kõnelus, kuid samal ajal laseb näitejuht parajasti vaikivaid tegelasi nende eest mitmel korral põhjuse ta läbimarsside ja publikul kõnelejate-tegelaste jälgimist eksitada, siis võib küll ütelda, et see näitejuht ei olnud oma publiku vastu mitte ainult ebaviisakas vaid ka häbematu.

Tõsi, lavalise realismi (kui soovite siis „täis realismi“) nimel tohime ja lubame tänapäeval laval misanstseenide loomisel väga palju. Kuid seaduseks peab jääma: Kõik olgu laval publikule nähtav ja kuuldav. Ja mis nähtav ja kuuldav ei ole, seda ei ole publiku jaoks laval olemas. Ja mida ei ole publiku jaoks laval olemas, seda ei ole lavale ka vaja.

Tihti olen maanäitejuhte kuulnud kurtvat, et nende lava on väike ja nemad ei saa teost lavale seada nii, nagu nägid seda linnas selles või teises teatris. See seisukoht on aga vale. Esiteks on ühe nähtud lavastuse automaatne ülekandmine (ilma lavastaja loata)

oma lavale samasugune vargus, kui teise mehe romaani mahakirjutamine ja teiseks iga lava vajab režiid oma mõõtude järelle. Ka väikesel laval võib esitada kõike ja väga õieti, peab oskama ainult kasutada ruumi.

Tegelaste paigutamisest ja nende liikumise korraldamisest laval on juba küllalt kirjutatud ja selle üle võime lugeda allikaist, mida eel-pool märkisime. Siin selgitame veel üht praktilist nõuannet, kuidas laval ruumi jagada.

On vist üldine nähe, et näitejuhid režiid kirjutades joonistavad raamatusse niisama silma järele n. n. „lavaplaani“ ja siis sellejärele

kata joonistama mingit unbkaudset „tegevusväljakut“, vaid ta võtab aluseks oma lava tõelise põhiplaani ja selle mõõtude järele määrab ära, kui palju tal tegelikult on ruumi kasutada, kui palju jääb üle siis, kui dekoratsioomid on kohale paigutatud, kui palju ruumist võtab enda alla mööbel, kui palju tegelased jne. Kasutades täpselt vähendatud lavapõhiplaani ja arvestades iga eseme ning tegelase jaoks tegelikult vajalist ruumi, võib näitelava üldruumi nii ära kasutada viimase kui veerand-meetrini.

Selle täpse lavaplaani ja liikumise kava järele määrab seade proovile näitejuht nüüd te-

A. Mälk — A. Särev'i „Õitsev meri“ Töölisteris.

märgivad tegelaste paigutused ja nende käigud. Paberil klapib kõik suurepäraselt, kuid siis kui näitejuht selle kava järele hakkab laval näitlejaid asetama ja nende liikumist näitama, tuleb igal sammul ruumist puudus või jälle seda jääb üle. Selles kimbatuses siis lubabki näitejuht sarnaseid ebaõigeid misanstsene, mis ei ole publiku sesuukohast vastuvõetavad ja mida ta võibolla ka varem ise ei kavatsenud.

Kuidas saada siin lahendust? Ainult sel teel, et iga näitejuht võtab kõige pealt meetri-rihma, läheb mõõdab oma lava üle ja joonistab sellejärele lavast täpselt vähendatud põhiplaani, mille järele alati on võimalik määrata õiget suurust lavast, soffittide vahedest jne. Nüüd režiil kirjutamisele asudes ei pruugi ta enam n. ü. „silmajärelle“ ha-

gelaste seisukohad ja liikumise. On üks vaatus „ära seatud“, läheb ta aga saali, laseb tege-lasi vaatust korrata ja jälgib kordamööda nii saali keskelt kui ka külgedelt, eest poolt, rõ-du alt ja rõdult ehk ühe sõnaga — igalt poolt, kus istub publik — kas tegevus laval areneb nii, et publikule oleks kõik nähtav ja kuuldav. On midagi, mis jätab soovida, siis tuleb see kohe parandada.

Kasutades üldisi misanstsenei loomise reeg-leid (neid ei tohi hüljata enne kui neid põh-jalikult ei tunta) tuleb alati jälgida, et tege-laste paigutus ja nende käikude korraldus la-val olgu alati eelkõige kunstipärane, si-sukas, loogiline, loomulik, endastmõistetav ja usutav, aga üle kõige arvestatagu asjaolu — publik tahab lavalist ettekannet näha ja kuulda.

An. S.

Veel küsimusest „kas nii tohib?“

„Arengu“ eelmises numbris tõime Leo Soonbergi artikli „Uus Eesti“ järele pealkirja all „Kas nii tohib?“ Päev hiljem ilmus samas ajalehes Juh. Jaik'i vastus, mida me aga tookord ei saanud enam „Arengu“ veergudel avaldada, kuna ajakiri oli juba murtud. Juh. Jaik'i soovil avaldame nüüd tema vastuse („Uus Eesti“ 19. nov. 1936. a.).

V. a. härra Peatoimetaja!

Teie lugupeetud lehes nr. 313 kirjutus „Kas nii tohib?“ on kirjutatud ilmse sihilikkusega minu vastu, mis aga on rajatud teie mitte-vastavatele andmetele, mispärast olen sunnitud Teilt, härra peatoimetaja, paluma ruumi alljärgnevaks öienduseks.

Ei vasta teie, nagu oleksin mina haridusministeeriumi näidendite komisjoni esimees; minul on küll tulnud mõnda koosolekut juhatada esimehe asetäitjana.

Minu näidendi „Sinep ja sool“ arutamise ajal ei olnud mina üldse koosolekul, vaid komisjoni juhatas siis haridusnõunik mag. Joh. Aavik. Arvan, et see asjaolu, et minul minu ametikohuste täitmisel tuleb vahel teha tege- mist näidendite komisjoni tööga, ei pea olema põhjuseks minu näidendi tagasilükkamiseks, nagu seda kirjutuse autor L. Soonberg näib ridade vahelt soovivat, vaid iga näidendi sat- tust tuleb otsustada ainuüksi ta väärtuse järele, nagu see ka sündinud on. Kõne all oleval koosolekul võtsin sõna ainult ühe näidendi puhul, mille hindamiseks häälte pooleks lan- gemisel soovitasin selle tagasilükkamist, ja see oli üks autorikaitse ühingu kirjastusel ilmu- nud näidend. Teiste näidendite küsimuse otsu- tamisel piirdusin ainult komisjoni juhatamisega.

— Komisjon, kuhu kuuluvad härrad: mag. Joh. Aavik, A. Gaillard, dir. L. Kalmel, dir. P. Põldroos, arvustaja V. Mettus ja dir. P. Olak (puudus viimasel koosolekul) on vastuvaidlematult kompetentsem, mis meie oludes selleks ülesandeks on võimalik koos- tada, ning komisjon on teinud oma otsused üksmeeles. Komisjonil minu teada pole olnud mingeid „teisi kaalutusi“, nagu härra L. Soonberg kahtlustab, teoste arutamise juures pole üldse vaadatud sellele, kes on selle kirjastaja, tähtis on olnud ainult töö väärtus. Täiesti alusetu ja tuulest võetud on härra L. Soonberg'i väide, nagu puuduksid soovitud näiden- dite nimestikus „teiste kirjastuste näidendid“. Kui härra Soonberg võtaks vaevaks selle ni- mestikuga tutvumeda, siis leiab ta kohe esime- sel pilgul, et selles nimistus leidub kõigi kir- jastajate näidendeid. Nii ka viimasel koosolekul vabastati autorihonorarist AKÜ kirjastusel il- munud näidendeist 7 esitatud üheteistkümnest, seega tagasi lükatud 4. Haridusliidu kirjastusel ilmunud näidendeist võeti nimestikku 4 esitatud

kunest, tagasi lükatud kaks, kuna ühe samal päeval koosolekule esitatud näidendi arutamine lükatud edasi, sest komisjoni liikmed seda polnud lugenud. Sellest nähtub, et suhteliselt rohkem vabastati autorihonorarist sellel koosolekul just haridusliidu näidendeid, mitte autorikaitse ühin- gu omi, millest härra L. Soonberg kui Eesti haridusliidu kirjandusliku nõuandja õieti peaks tundma tähtsust ja rõõmu.

Tallinnas, 19. nov. 1936. a. Austusega
Juhan Jaik.

Toimetuse järele märkus: Nagu lu- gusjad üllatloodud J. Jaik'i vastusest näevad, jääb pärsina täiel määral asjaolu, et J. Jaik on Autorikaitse Ühingu esimees ja komisjoni esimehe asetäitjana on võtnud osa ja ka ju- hatanud autorihonorarist vabastamise komis- joni koosolekut. Sama komisjoni eelmine koos- seis, millest võtsid osa ka kirjastuste esinda- jad, tegi ise otsuse lõpetada oma tegevus koos- seisus, kuhu kuuluvad asjast huvitatud näite- kirjanikud ise ja ka kirjastajad ja palus härra Haridusnõunik määrata erapooletu komisjo- ni, kuhu ei kuuluks enam neid kirjanikke ega ka nende kirjastuste esindajaid, kelle teoste autorihonorarist vabastamise üle tuleb otsu- tada samal komisjonil. Otsuse tegijad komisjoni liikmed, kirjanikud ja ka kirjastajad lootsid üllat- toodud eelmise komisjoni poolt tehtud otsuse ja palve täitmist ilma erandi tegemiseta Autori- kaitse Ühinguks ja üksikule kirjanikule. Kuna küsimus on lahendatud siiski täiesti ühe kir- jastuse huvides, teiste kirjastuste esindajaid komisjonis ei ole, Autorikaitse Ühingu esimees aga on nimetatud komisjoni esimehe asetäit- jaks, siis sellele asjaolule tähelepanu juhtimi- seks toimegi ära „Uus Eesti“ järele kirjutuse „Kas nii tohib?“ („Areng“ nr. 7 lk. 227.).

Sobivaim näidend

Vabariigi aastapäevaks

on

AINO KALLASE

**BERNHARD
RIIVES**

„Pahna“ valgumisest maalavadele.

Lavastaja P. Põldroos vastates „Üliõpilaslehe“ talvekuu numbris ankeedile „Meie nüüdsest kultuuriehitusest“, lausub meie näitekirjandusest muutseas järgmist: „Algupärast näidenditoodangut peaks hakkama rohkem soodustama kultuuripoliitiliselt — niihästi otse riikliku toetuse kui ka teatrite kaudu Tähtis oleks seejuures leida teid, kuidas takistada trükitud pahna valgumist maa ja väikelavadele. (P. Põldroosi sõrendus „Arengu“ toim.) Alaväärtuslike näidendite kirjastamises ja levitamises võistlevad praegu täie hooga kolm firmat — Haridusliit, T. Mutso kirjastus

berg „Uns Eestis“ 18. nov. (Vaata ka „Arengu“ nr. 7 — 1936) kirjutas, et „näib nagu poleks komisjoni otsust juhtinud teoste paremus küsimus, vaid hoopis mingisugused teised kaalutlused,“ — ja loetledes autori honoraarist vabastatud nõrgemaid näidendeid lausub: „on ju nimetatud teosed eranditult autorikaitse ühingu omad?!“

Mis puutub P. Põldroosi väitesse, et ka Haridusliit võistleb „alaväärtuslike näidendite kirjastamises ja levitamises“ ja „käsikirju ahmib ilma ühegi kriteeriumita“, siis võiks P. Põldroos lahkesti teatavaks võtta, et Haridus-

Enn Vaiguri „Potilill ja karusamma“ A. Särevi lavastusel.

ja Autorikaitse ühingu. Käsikirju ahmitakse üksteise võidu ilma ühegi kriteeriumita. Sel alal võib märkida vägagi kurbi juhtumeid. Nii on nilbustele spekulatiiv näidend „Tantsuprofessor“ (Autorikaitse Ühingu kirjastus. „Arengu“ toim.) varustatud isegi Haridusministeeriumi soovitusel: ta autori honoraarid, mis tõusevad juba 2000 kroonini, maksab riik! Maa- ja väikelavade eest honoraaari tasumise mõte on hea, kuid soodustatud teoste valik on seni olnud mitmeti imelik.“

Need P. Põldroosi „julged sõnad“ paistavad meile pisut imelikud sellepärast, et P. Põldroos just ise on üks neid, kes Haridusministeeriumi juures asuvas komisjonis otsustab, milliseid näidendeid maale soovitada ja autorihonoraarist vabastada. Või on siis ikka nii, nagu L. Soon-

liidu Teatritarvete Ladu on selleks küllalt soliidne asutus ja tasub autoritele hästi, et tal seni ei ole vaja olnud teiste äride eest midagi „ära ahmida“. Küll on aga Haridusliidu repertuaaritoimkonnas, kuhu kuuluvad asjatundjad nii teatri kui kirjanduse alalt, terve rida näidendite käsikirju tagasi lükatud, mis hiljem teiste äride poolt siiski kirjastati ja — nii kurb kui see ka ei ole, Haridusministeeriumi juures asuva komisjoni poolt autorihonoraarist vabastati.

Haridusliidu poolt kirjastatud teosesist on alati saadetud vastavad eksemplaarid ajakirjandusele ja iga asjatundliku ning erapooletu arvustuse eest on olnud tänulik.

Loodame, et P. Põldroos tulevikus hakkab kõnelema ka sääli, kus tegelikult teostatakse maa repertuaari suunamist.

Uusi dekoratsioone maaseltsidele.

Eesti Haridusliidu poolt on maaseltsidele valmistatud dekoratsioone 1. apr. — 1. dets. 1936. a. järgmistes kohtades:

Dekoraator R. Sepa poolt valmistatud:

1) *Riidaja* muusikaselts „Vambolale“ — Viljandimaal. Dekoratsioonide koguväärtus Kr. 904.78 Haridusliidult saadud toetust Kr. 250.—

2) *Kursi* karskusseltsile — Tartumaal. Dekoratsioonide koguväärtus Kr. 322.15. Haridusliidult saadud toetust Kr. 150.—

3) *Iisaku* mjkirjandusseltsile — Virumaal. Koguväärtus Kr. 236.71. Selts valmistab dekoratsioonid oma summadega.

4) *Kabala* haridusselts „Lootusele“ — Harjumaal. Koguväärtus Kr. 512.50. Haridusliidult saadud toetust Kr. 250.—

5) *Uula* haridusseltsile Tartumaal. Koguväärtus Kr. 174.59. Dekoratsioonid valmistatud ilma toetuseta.

6) *Rõuge* seltside liidule — Võrumaal. Koguväärtus Kr. 1052.10. Haridusliidult saadud toetust Kr. 500.—

Dekoraator J. Karelli poolt valmistatud:

1) *Jämeda* haridusseltsile — Järvamaal. Dekoratsioonide koguväärtus Kr. 300.—. Sellest kaetud II-liidu toetusega Kr. 100.—

2) *Lava* laulu-mängu seltsile — Tartumaal. Koguväärtus Kr. 520.53. Selleks saadud Haridusliidult toetust Kr. 250.—

3) *Tagamise* haridusseltsile — Saaremaal. Koguväärtus Kr. 500.—. Haridusliidult saadud toetust Kr. 250.—

4) *Põide* haridusseltsile — Saaremaal. Koguväärtus Kr. 406.40. Haridusliidult saadud toetust Kr. 150.—

5) *Piiometsa* raamatukoguseltsile — Järvamaal. Koguväärtus Kr. 352.93. Sellest kaetud toetusega Kr. 150.—

6) *Vilvere* haridusseltsile — Pärnumaal. Täiendatud moodunud aastal valmistatud dekoratsioone.

7) *Tudulinna* Vm. seltsile — Virumaal. Kokku valmistatud dekoratsioone 13 kohas Kr. 5282.69 eest. Haridusliidu poolt määratud dekoratsioone valmistavaile organisatsioonidele toetust Kr. 2050.

E. Haridusliidu poolt korraldatud lavakunsti kursused.

Suur nõudmine erakorraliste kursuste järgi.

Kuna E. Haridusliidu poolt korraldatavate lavakunsti kursuste soovijaid on kaugelt rohkem kui Liit neid suudab rahuldada, tuleb mõnes maakonnas (Harju, Viru, Järva ja Tartum.) seltsidel oodata järjekorras 5—6 aastat. Et kiiremini kursust saada, on hakanud seltsid korraldama erakorralisi kursusi, milliseid saab väljaspool järjekorda. Nii toimuvad enne jõulu järgmised erakorralised kursused:

1) 30. nov. — 20. dets. Harjumaal ÜENÜRaeosakonna juures Juljus Talp-sepa juhtimisel.

2) 2. dets. — 6. jaanuarini Järvamaal, Ambla haridusseltsi juures Valter Saoserva juhtimisel.

3) 7.—27. detsembrini Läänemaal, Kolovere-Kalju haridusselts „Edu“ juures pr. M. Kalbeki juhtimisel. Kursuse praktilise tööna õpitakse A. Mälgu „Õitsvat merd“.

4) 14. dets. — 3. jaan. Võrumaal, Kannepi lauluseltsi juures pr. A. Stamm-Pussi juhtimisel.

Järjekordsete kursustena käib praegu töö Viljandimaal, Piliistvere haridusseltsi juures paralleelselt Kikevere raamatukogu seltsiga Harry Sotsi juhtimisel. Kursustel õpitakse: Piliistveres: H. Vuolijõe „Niskamäe naised“ ja „E. Väiguri „Potilill ja karusammal“ ja Kikeveres: Ed. Vilde: „Pisuhänd“ ning samuti teise tükina „Niskamäe naised“.

Asja, 6. detsembril, lõppes järjekordne kursus Pärnumaal, Eidapere haridusseltsi juures. Kursust juhatas Ants Lont. Praktilise tööna õpiti ja kanti lõpupeol ette A. Mälgu „Õitsev meri“. Osavõtjaid kursusest 26 inimest. Rahva osavõtt lõpupeost oli, võrreldes varemkorraldatud pidudega, rekordiline, nimelt üle 120 inimese. Rohkem inimesi ei mahtunud enam peoruumi, sellegi arvu juures oli ruum n.ö. täiskillutud.

Sobivaid näidendeid maalavadele.

Bernhard Riives.

Aino Kallas. Ühevaatuseline näidend.

Oma kuulsa jutustuse on Aino Kallas nüüd tõotanud ka näidendiks. See on lugu mehest, kes 1906. a. karistussalkade ajal, Orgita mõisas temale ülekohtuselt määratud 200 vitsa-

hoobi asemel valis surmanuhtluse mahalaskmise läbi. Näidend on kirjutatud väga lavaliselt ja mõjuva dramaatilise pingega. Väike tegelaste arv ja lihtne lavaseadeldis võimaldavad teose ettekandmist ka kõige lihtsamal laval.

H. Vuolijoki «Niskamäe naised» soomlaste lavastusel. 3. vaat.: Ilona ülekuulamisel.

Süüdlased.

Joh. Ruven. Näidend 4 vaatuses, 5 pildis.

Armukadeduse probleemi raskel taustal näitab meile autor selles näidendis inimesi, kes haiglase armukadeduse mürgiga enda ja teiste elu rikuvad ning kõige lõpuks ise samsugusteks süüdlasteks osutuvad kui need, kellelt nad on nõudnud kõiki ülimald voorusi.

Tõusev dramaatililine pingeline, hoogus ja põnev sündmustik, lihtsad, selged tüübid, lopsakas keel ja lihtne dekoratsioon võimaldavad selle näidendi ettekandmist ühtlase eduga nii linna- kui ka maalavadel.

Naine tulikahju märgiga.

Agnes Taar. Näidend viies vaatuses.

Agnes Taari tunneb meie maateatripublik juba ta esimesest menüüst rahvatükist „Emake maanuld“ saadik. See teos leidis maal sellase poolehoidu, et seda mängiti otse rekor diliselt. Ka hilisemad A. Taari näendid on publiku poolt ikka head vastuvõtmist leidnud.

Agnes Taari uus näidend „Naine tulikahju märgiga“ on kindlasti küpsemaid autori loomingus. Ja et autor siingi käsitleb nii probleemi kui tegelasi erilise soojuse ja armastusega, siis tohiks loota sellelegi näidendile parimat edu.

Mitte janti, vaid sisu.

Maalavadele on varem ja veel nüüdki tehtud etteheiteid, et seal harrastatakse ainult tühiheid ning sisutuid jante ega sallita tõsisemaid näidendeid. Käesolev hooaeg aga on selle süüdistuse küll otse faktidega tagasi tõrjunud. Nii ei ole sel sügisel maal mängitava- maiks näidendeiks sugugi mitte mingisugused „jandid“, vaid, nagu aruanded näitavad, nendeks on E. Haridusliidu uudisnäidendeist: A. Mälk — A. Särevi „Õitsev meri“, Hella Vuolijoki „Niiskamäe naised“ ja Mart Raua „Kirves ja kuu“. Need teosed on saanud pealinna teatrites parima arvustuse ja publiku sõbralikuma poolehoidu osaliseks, ning hea eduga mängitakse neid nüüd ka maalavadel. Täheandab, ei ole enam õigust maateatrit ja ta publikut süüdistada „tühiheidite“ harrastuses. Ka maa publik on hakanud nõudma näidendeilt sisu ja maateatrite maitse on pööratud samas suunas, mis kutselistel teatritel.

See annab maateatri harrastusest mõnelegi vist pisut uue ja lugupidamist äratava ma ettekujutuse. —V.

Maskid lastenäidenditeks.

Eesti Haridusliidul on läinud korda saada mitmesuguseid loomade maskisid lastenäidendite jaoks. Maskid on müügil Liidu teatritarvete laos hinnaga à 1 kroon.

Mõtteid alevikust ja tema arengutahtest.

Vabaharidustöö korraldamine ja juhtimine alevikkudes on tublisti raskem, kui külades ja linnades. Käesolevat artiklit vaidluskorras avaldades loodab toimetuse, et edaspidi järgneb teisigi sõnavõtte alevikkude vabaharidustöö korralduse kohta.

Toimetuse.

Milline on avalik arvamine, mis valitseb ümbruskonda? Millised elulised tõekspidamis- ja määravad suuna ja hoiaku alevikumehe mõtetele ja tegudele? Neile küsimustele vaja leida vastus. Alles siis saaksime ladviku pildi sellest pinnast, millele tuleks visata kultuuritahte seemet.

Alevikumehe elukäsitus püsib kindlal reaalsuse alusel. Tõde on, mis silmaga nähtav ja käega on kombatav. Vaimukultuur, arenenud siseelu — kui väärtused omaette? Jah, võib olla; aga nende jaoks pole mingit mõõdu- puud, nende olemasolu ja ulatus on määritle- matu, laialivalgub, tabamatu. Sõnaga — see värk on kahtlane. Ja lõhnab tugevasti arhiivi ning trükimusta järele.

Eluline väärtus on aga vastuvaidlematult neil saavutusil, mida pakub lõbukultuur. Elu sihiks ongi ju — leida naudinguid. Töö on abinõu, hädaabinõu, jõudmiseks lõbustusteni. Alevikumees elab tõeliselt ainult pühapäeviti, veel enam suurte aastapäevade ja perekondlike pidustuste ajal. Siis on fortissimo! Kuus töö- päeva nädalas, see on paus. Kui need kuus päeva saaks lülitada välja! — Oletame, alevikumehele sureb onu Ameerikas. Alevikumees on multimiljonär. Mis võtta ette? Esialgul asi on selge mõtlematagi. Me sõidame otse- mat teed päälinna. Me otsime sääl ülesse mugavaima öölokaali. Ja laseme endal olla hää.

Maapäälne taevase alevikumehe redakt- sioonis — see oleks midagi Pariisi „Punase Veski“ taolist.

Kas too „Punane Veski“ köidaks aleviku- mehe täiesti ja lõplikult — kas jahvataks

tema peeneks? Pinnapäälisel vaatlusel näib tõesti olevat karta seda. Aga mõned märgid koore alt lasevad oletada, et loo lõpp kujuneks siiski teistsugune.

Alevielanik on edasipüüdlik. Kuus päeva nädalas ta töötab kõvasti, kuigi see on eba- mugav ja sellisena veidi vastumeelt. See tä- hendab endadistsipliini! Alati tuleb hoida sil- mad lahti: iga võimalus kiiremaks edasipää- suks tuleb kasutada ära. Olla majanduslikult kindlustatud ja seltskondlikult tunnustatud — sinna poole vaja rühkida. Majanduslik tege- vus sääljures ei tähenda siiski mitte ainult elamis- ja lõbutsemisvõimaluste loomist, vaid ka energiaväljendust üldse, endateostamist ja enda maksmapanemist. Edu sellel tegevus- väljal on määritletav täpsalt, seega vaielda- matu ja kindel.

Eesti Haridusliidu

uudisnäidendid

Uueks aastaks ilmub Eesti Haridus- liidu kirjastusel kaks uut näidendit:

1. Möödunud aasta menukama näidendi „Kraavihallide“ autorilt Enn VAIGUR'ilt

„Vallaslaps“

Näidend 4 vaatuses.

2. Naiskirjanikult Agnes TAAR'ilt

„Naine tulikahju märgiga“

Näidend 5 vaatuses.

Edasipüüdlikkus, energiaküllus ja endateostamise tahe lubavad uskuda, et alevikumehel öölokaalis peagi läheks igavaks. Ta otsiks endale kindlasti tõsisemaid ülesandeid, millega mõõta oma energiat. Ja veel: kiirelttuksleva elu keerises alevikumees peagi mõnaks, et majandusliku eduga peab käima kaasas vaimne areng.

Oieti, ega alevirahva eitav vaade vaimsele väärtusile ja vabaharidustööle polegi põhimõtteline ja arvustav. See vaade on oludekohaselt juhuslik ja siinpool kriitilist mõtlemist. „Seesugust looma pole olemas,“ ütles Soome saunaeit õiglase inimese pahameelega, kui talle esimest korda näidati kaelkirjakut Helsingi loomaaias. Aga käega saanud katsuda seda veidrat looma, mõõnis: on siiski tõeline, elav loom.

Küsimus seisaks siis selles: kuidas hari-

dusapostlid peaksid veenma alevielanikke igakülgse kultuuritöö elulises otstarbes? Jah, kuidas? Sest eeskujusid võtta pole kusagilt. Vabaharidustöö-tegelaste kogemused puhtakujulisest külaümbrusest saavad olla abiks sama palju, kui laevaehitaja kogemused suudavad abistada lennukitehast. Erinevused mõtlemis- ja käitumisviisis, erinevused sotsiaalses kihituses, erinevused seltskonnategevuse traditsioonides ja üldpildis!

Alevik meie vabaharidustegelastele on seni jäänud tundmata maaks.

Näib, et võimalusi on kaks. Esiteks: võidakse lüüa käega: las alevik sammub oma rada. Või jälle tuleb minna õppima meetodeid Ameerika pastoreilt — et mõningal määral siiski mõjutada aleviku arengut kultuuritahetelises suunas. **Aug. Saar.**

Seltside juubeleid.

Kohila haridusselts 10 aastane.

Pühapäeval, 25. okt. pühitses Kohila haridusselts oma 10 tegevusaasta juubelit hooaja avapeoga. Peale päevakohase osa seltsi näitering kandis ette A. Korneitshuki näidendi „Platon Kretshet“.

Selts omab nägusa rahvamaja, mis on läinud maksma ümmarguselt 20.000 kr. Jõudumööda on korraldatud loenguid ja referaat-õhtuid. Seltsi 45-liikmeline segakoor A. Ruut'i juhtimisel on ümbruse parimaid. Töötab ka 15-liikmeline näitering.

Ka Wõõpsu haridusselts 10-aastane.

Wõõpsu haridusselts pühitses 24. novembril oma 10 a. tegevuspäeva juubelit.

Wõõpsu külas tegutses enne haridusseltsi pühapäevakool, mille eesmärgiks oli populaarteaduslike loengute ja kursuste korraldamiseks.

Karskusnädalaks saab tasuta kõnelejaid ja kõnede materjale.

Üleriiklik karskusnädal peetakse 24.—31. jaanuarini 1937. a. Esmakordselt üle kausa aja on võimalik saata karskusnädala puhul välja rohkelt arvul kõnelejaid, kuna Vabariigi Valitsuse vastutulelikkuse tõttu E. Karskusliidule on lubatud selleks 200 prii raudteepeiletit.

Karskusnädala üldloosungiks on „Karskusliikumine rahvaliidumiseks!“ Selle loo-

ne elanikkonnas algkooli õppeainete piirides. Pühapäevakool sai oma ülevalpidamiseks haridusministeriumilt toetusi. Lektoritena esinesid kohalikud kooliõpetajad ja teisi harilasi ümbruskonnast.

30 aastat haridustööd Kadrinas.

Kadrina haridusselts Virumaal tähistas oma 30. aastapäeva suure pidulikkusega 29. nov. Selts on omal ajal pidanud üleval kohalikkude algkooli. Nüüd on ta avara rahvamaja omanik ja kuulub Virumaa agaramate seltside hulka.

ÜENÜ Aaspere os. 10. aastane.

Kadrina ligiduses asuv ÜENÜ Aaspere os. pühitses samal päeval oma 10. aastapäeva. Päeval toimus pidulik aktus, õhtul pidu juubeli tähistamiseks.

sungi kohaselt tahetakse haarata võimalikult mitmesuguseid ringkondi ja rahvahulki.

Karskusnädala sisustamiseks on Eesti Karskusliit valmistanud mitmesuguseid materjale, mida kohapäalsed korraldajad saavad tasuta. Nende materjalide kui ka kõnelejate saamiseks tuleb pöörduda aegsasti Eesti Karskusliidu poole Tartu, Gustav-Adolfi t. 18.

Hariduslikud seltsid — tellige materjale ja kõnelejad karskusnädala korraldamiseks.

Kulturfilme organisatsioonidele.

Sihtasutus Eesti Kulturfilmil on kogunud kaunis suur kogu mitmesuguseid kulturfilme ja kroonikaid, mis on koostatud tarviliku pikkusega ja mida saaksid eduga demonstreerida hariduslikud organisatsioonid kas filmiõhtutel või loengutel. Vastavad nimekirjad on koostatud ja saadetakse soovijatele välja ühes sisu seletustega.

Filmi üürihind hariduslikele organisatsioonidele on minimaalne, nimelt 2 kr. ilma saatekuludeta.

Peale selle on Eesti Kulturfilmil tagavara rida diafilme, mis hinnalt on odavamad diaposiitividest. Neid võib ka Kulturfilmil ise valmistada lasta.

Saatke kaastööd „Aregule“!

Seltside tegelased saaksid ise väga palju kaasa aidata „Aregule“ sisu mitmekesisamiseks siis, kui nad saadaks kaastööd kohtadelt. Tehkem seda! Väartuslikum kaastöö arvatakse tasu alla.

Järjekindlaid loenguid Keilas.

Juba möödunud aastal korraldati Keilas avalikke populaarteaduslikke loenguid, kuid käesoleval sügisel asus Keila hariduselts neid korraldama järjekindlalt. Loengud peetakse neljapäeviti Keila rahvamajas. Kuna alevivalitsus toetab rahaliselt loengute korraldamist on sissepääs asjast huvitatutele tasuta.

Senini on loenguil käsitletud järgmisi küsimusi: „Kalmistute korrashoid“, „Mida peab iga kodanik teadma gaasikaitsest“, „Emade tervishoid“, „Reisimuljeid Skandinaaviast“, „Rahvuskogu moodustamise seadus“, „Hispaania — revolutsioonide ja pidude maa“. Suuremat osa loenguid on täiendanud valguspildid. Kuulajaid on olnud õige tublisti, keskmiselt 150.

Rahvamajad turistide kodudeks!

Sihtasutus „Turismi Keskkorraldus Eestis“, soovides luua maale tihedat turistide kodude

võrku, näeks meeeldi, et hariduslikud seltsid võimaldaksid suvekuudel kasutada rahvamaju turistide kodudena. Mitmed seltsid on vastava nõusoleku selleks andnud.

Neeruti õpiring üks vanemaid Tartumaal.

Neeruti Raamatukoguseltsi juures Tartumaal organiseeriti õpiringilist tegevust juba kuus aastat tagasi — 1930. a. Sellest ajast saadik on õpiringilist vabaharidustööd kohapeal arendatud pidevalt kohaliku koolijuhataja Jüri Saare, õpet. Elo Otti ja energilisema seltsitegelase Aug. Mägi eestvõtetel. Peale töökoosolekute, millised on enamasti korraldatud küll üldkõne- ja loenguõhtute korras, õpiring on kohapeal võtnud hoogsalt osa teistegi kohapealsete seltsk. ettevõtete üritusest. Nii on õpiring organiseerinud korduvalt jõulude puhul ka ümbruskonna väesemate kodanike abistamist seltskondlike annetuste teel, on korraldatud õpiringlaste vahelisi ühiseid uue aasta vastuvõtte-koosviibimisi jne. Käesoleval tegevusaastal töötab õpiring kolmel alal; kirjanduse, lavakunsti ja üldkõne-õpiringina.

Lipp „Raudam'ile“ ja Piiometsa raamatukoguseltsile.

Tallinnas asuva raudteelaste kultuurühing „Raudami“ senine lipp oli niivõrd kulunud, et see tuli asendada uuega. Laup. 28 nov. toimus uue lipu õnnistamine, mil puhul E. Haridusliidu poolt ütles tervitusi ja löi naela lipu vardasse peasekretär Ev. V e n d e r.

Piiometsa rahvaraamatukoguselts Järva- ja Piiometsa küla 15 rahvuslipu õnnistamisega. Aktusekõne pidas hariduskonsulent Neeme Ruus.

Sokolaad ● Biskviit

Tööd alanud õpingeid.

Lisaks eelmises „Ärengu“ numbris avaldatud õpingidele on novembri ja detsembri kuude kestel E. Haridusliidus registreeritud järgmised uued õpingid:

Kuni 15. nov.

Läänemaal: 1) Kõrgesaare hariduseltsi „Edu“ L a u k a õping, 10 liiget. Juh. põllumees August Juursalu.

2) Kullamaa põllumeeste seltsi noorte osakonna teatriring, 20 liiget. Juhatavad: konstaabel Alfred Samet ja põllumees Joh. Marlin.

Saaremaal: 1) Kaarma maa-noorteringi põldtaimekasvatuse õping, 10 liiget. Juh. põllumees Al-der Kukk.

Pärnus ja Pärnumaal: 1) Pärnu naiselts „Linda“ õping „Eha“, 24 liiget. Juh. ametnik Alma Ojalaid.

2) Soomra algkooli vilistlaste õping „Side“, 15 liiget. Juh. õpetaja Lukina Kõrnas.

Viljandimaal: 1) Vitsjärve algkooli vilistlaste õping, 14 liiget. Juh. põllumees Heino Aasma.

Tartumaal: 1) Kärevere rahvamajaseltsi kõneoskuse õping, 20 liiget. Juh. noorpõllumees Heldur Krus.

2) Mäksa hariduseltsi õping, juhatab õpetaja Al-der Toots.

3) Mustvee keskkooli õpilasing, 66 liiget. Juh. õpetaja Karl Vägi.

4) Rannumaanaisteselts „Laine“ noorsoo õping „Edu“, 14 liiget. Juh. käsitöeline Elisabet Kallas.

5) Pühajärve rahvaraamatukoguseltsi õping, 18 liiget. Juh. õpetaja Salme Neumann.

Võrumaal: 1) Hanikase karskusseltsi õping, 16 liiget. Juh. õpetaja Friedrich Otsmaa.

15. nov. kuni 5. dets.

Läänem.: 3) Kullamaa põllum. s. noorte os. aianduse õpir. Päre asunduses, Juh. Põlumees Joh. Marlin.

4) Shilla algk. noorteringi õpir., juh. Jüri Uustalu.

5) Hiiu-Kõpu maanoorte kirjanduse õpir., 9 liiget. Juh. põllumees Gustav Koit.

6) Keina algk. lõpetajate enesearend. õpir., 18 liiget; juh. Leo Sepp.

7) ÜENÜ Saulepi os. aiand. ja kodukaun. õpir., 10 liiget; juh. õpet. Hugo Pits.

8) Leevre üldhariduslik õpir., 20 liiget; juh. Meida Veeroja.

Saarem.: 2) Lõõpõllu maanoorte õpir., 20 liiget; juh. õpet. Preedik Mägi.

Pärnum.: 3) Polli har. s. „Tuleviku“ õpir., 20 liiget; juh. õpet. Hilda Karu.

4) Põõravere õpir. Enge põllum. s. juures, 45 liiget; juh. koorejaama juh. Mihkel Reinsalu.

5) Soeva algk. kodukaun. õpir., 20 liiget; juh. Roman Niinemäe.

Viljandim.: 2) Oiu lugemisringi kirjand. ja esperanto õpir., 11 liiget; juh. õpetaja August Ots.

Tartum.: 6) Vaimastvere raamatukoguseltsi õpir., 15 liiget; juh. õp. Joh. Paju.

7) Omedo hariduss. õpir., 20 liiget; juh. metsapraaker Ernst Kurss.

Võrum.: 2) Haanja rahvarmtkg. s. õpir., 18 liiget; juh. põllumees Edgar Piir.

Harjum.: 5) ÜENÜ Ohekatku os. õpir., 15 liiget; juh. õpet. Hilda Talpsepp.

6) ÜENÜ Riisipere os. kirjanduse õpir., 12 liiget; juh. Erika Ahve.

7) Klooga har. s. õpir., 25 liiget; juh. põllumees Harald Teimann.

8) Kuimetsa rahvabar. s. õpir., 16 liiget; juh. Elise Aaspõllu.

9) Suru kult.-hariduss. õpir., 10 liiget; juh. õpet. Bernh. Lilleste.

Virum.: 7) ÜENÜ Mädapea os. õpir. 24 liiget; juh. õpet. Eerik Soider.

8) Sirevere õpiringi-ühing „Võitleja“ õpir., 18 liiget; juh. äriteenija Elmar Raidmaa.

9) Sagadi noorteüh. „Voogi“ õpir., 15 liiget; juh. õpet. Julius Koot.

10) Kadrina algk. õpir., 12 liiget; juh. õpet. Ott Siirak.

11) ÜENÜ Järve os. õpir., 12 liiget; juh. õpet. Karl Viilip.

12) ÜENÜ Kärü os. õpir., 22 liiget; juh. põllumees Rud. Kulvere.

Järvam.: 5) Põikva rahvarmtg. seltsi õpir., 14 liiget; juh. õpet. Iiri Aaspere.

6) Tännasilma har. s. õpir., 8 liiget; Juh. põllutöeline Hugo Tavast.

7) Käravete rahvarmtkg. s. õpir., 14 liiget; juh. põllumees Oskar Antov.

8) ÜENÜ Karinu os. õpir., juh. põllumees Evald Rahendi.

„POLARIS“

EESTI KINNITUS-A.-S.

võtab vastu järgmisi **kinnitusi**: tule-, murdvarguse-,
veo-, väärtsaadete-, kasko- (laevakerede) ja klaasikinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad
Kr. 948.000.—

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest
väljamaksetud üle **Kr. 5.000.000.—**

Soliidne edasikinnitus! Kahjud likvideeritakse viivitamata

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetraat 426-66. Telegrammi-
aadress: „Polaris“. Osakond asub Tartus, Suur Turg 11. Kõnetr. 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja maakohtades.

Igas raamatukogus
peaks leiduma

M. VARES

INGLISE-EESTI taskusõnaraamat

sisaldab 16.000 sõna

Hind tugevas riideköites Kr. 4.—

K. K-ü. „Töökool“

Tallinn, Pärnu mnt. 17
Rakvere, Tallinna t. 24

Ü. K. EESTI RAHVAPANK

Tallinn, S. Karja 19
Telefon 425-55

Toimetab kõiki pangaoperatsioone,
nii liikmetega kui ka võõrastega.

Ostab ja müüb välisraha ja iga-
suguseid kindlaprotsendilisi
väärtpabereid.

JUHATUS.

Haridusministri abi tutvus Leningradi vabaharidustööga.

Haridusministri abi hr. V. Päts, kes on ka Eesti Haridusliidu juhatuse liige, viibis novembris viiepäevasel tutvumisreisil Leningradis. Hr. V. Päts tutvus peamiselt kutsekoolide korraldusega, kuid tal on olnud võimalik tutvuda ka vabaharidustöö süsteemiga tööliskonnas, vabrikute rajoonis. Nagu hr. V. Päts jutustab, on vabaharidustöö teostamiseks terve Leningradi linn jagatud paljudesse rajoonidesse. Külastatud Kirovi nimealist rajooni, mille kultuurilised ettevõtted on kõik koondatud selleks ehitatud majja. See-sugused majad asuvad iga rajooni piirkonnas. Külastatud maja Kirovi rajoonis olnud suur ehitus, umbes 1½ kordne meie „Estonia“ teatrimaja, mis eneses mahutab teatri- ja kontsertsaale, lastesaale, söögisaale ja iga-sugu muid kabinette ja tube väga mitme-suguseiks otstarbeiks.

Vabaharidustöö konsulent õppetöö sekretäriks.

E. Haridusliidu senine vabaharidustöö-konsulent Neeme Ruus on nimetatud Liidu juhatuse poolt õppetöö sekretäriks.

Kirjandust õpiringidele.

Sügisese töö algul saatis E. Haridusliit igale õpiringijuhile, kes oma ringi töö kohta oli esitanud Liidule aruande, 1 eks. Neeme Ruus'i „Haridusolud Taanis“ või Jaan Rummo „Kõneoskus“. Kokku saadeti välja 153 eks. raamatuid umbes kr. 230.— väärtuses. Peale selle saadeti kirjandust töövõistlusele auhinna-tud õpiringidele umbes kr. 600.— väärtuses.

Liikmemaks tuleb tasuda.

Seltsidel, kellel on senini veel tasumata 1936. a. liikmemaks, tuleb see tasuda hilje-malt 31. dets. k. a. Asemikekogu otsuse koha-selt võetakse edaspidi seltsidelt, kes astuvad E. Haridusliidu liikmeks, 3 krooni sisse-a s t u m i s m a k s u. Kui aga senini liikmeks-olnud selts kustutatakse Liidu liikmeskonnast tuleb tal uuesti liikmeksastumisel peale se-nise liikmemaksu võla tasuda ka erakorralist sisseastumismaksu. Seltsid peaksid seepä-rast ise selle eest hoolt kandma, et neil ei tuleks takistusi liikmedõiguste kasutamisel.

Tutvuti Lõuna-Eesti seltside tegevusega.

E. Haridusliidu konsulent Karl Laane viibis novembri lõpul ja detsembris loeng-ringreisil, mil puhul esines loengutega Tartu-ja Valgamaal järgmistes kohtades:

Tartumaal: 27. nov. Ülenurme raa-matukoguseltsis, 28. nov. Kastre-Võõbste noorsooselts „Nooruses“ 16. dets. Rõngus, 17. dets. Valguta õpingühingus, 18. dets. Rannus ja 20. dets. Nõolaulu-mänguseltsis.

Valgamaal: 1. dets. Arimäe Haridus-seltsi Restu osakonnas, 2. dets. Restu Haridusseltsis „Kultuur“, 3. dets. Laatre laulu-seltsis „Kaja“, 4. dets. Igaste haridusselt-sis „Valgus“, 5. dets. Karula Tuletõrje-seltsis, 6. dets. Koiküla algkoolis, 7. dets. ÜENÜ Valga osakonnas, 8. dets. Paju algkoolis, 9. dets. Sooru algkoolis, 10. dets. Tõlliste-Uniküla algkooli vilistlasko-gus, 11. dets. Tõrva Tuletõrje ühingus, 12. dets. Koorküla algkoolis 13. dets. Holdre algkoolis, 14. dets. Taagepera Tuletõrje ühingus, 15. dets. Pikasilla raa-matukoguseltsis.

Neil loengõhtuil käsitati 1) seltskondliku tegevuse kultuurilisi ülesandeid tänapäeval ja 2) anti ülevaade eesti vaimse kultuuri arengust ja seniseist saavutustest valgusplii-dega selgitatud ettekandes. Ühenduses loeng-utega Liidu konsulent tutvus vabaharidustöö oludega kohtadel ja instrueeris seltside te-gevust

* * *

Osavõtt loenguist on olnud kohati väga elav, kusjuures loenguid kultuuriküsimusist on jälgitud suure huviga. Kuid on siiski ka kohti, kus ilmneb nagu huvipuudust, või on see suunitud rohkem pinnapealsele avaldu-sile, missugune nähe eriti on torrganud silma linnades — Valgas ja Tõrvas. Valgamaal pais-tab üldiselt silma ka raskusi intensiivsema isetegevusliku vabaharidustöö organiseeri-miseks. Muis seltskondlikes avaldusis, nagu pidude korraldamine jne., ilmneb siiski kohati õige elavat tegevust. Kohati, jõukamates koh-tades paistab siin vabaharidustöös rasku-sena silma ka seltskonna kihtide (peremeeste ja teenijate) omavaheline allakriipsutatud eraldumine ja jõukamate poolt vahestki har-iduslikele püüetele „ülevalt alla“ vaatamine. Üldiselt kuulab aga ka aktiivsemate tegelase kurtmisi seltskondlike kohustuste liigrohke use üle, mis nõuab terve energia, nii et sisuli-seks harisustöökse ei jää palju mahti.

Tundub üldiselt elavat vajadust uute aktiiv-sete jõudude järgi, mis omakorda kriipsutab alla isetegevuslike harrastuste tarvet noorte-ja õpiringidena, kuid kaudu võimaldub pare-mini kasvatada uusi aktiivjõude.

Kirjanduslik ringvaade.

Eesti rahvuslikud suurmehed ja nende elulood.

(Mõttemõlgutusi ühe noorsoole määratud raamatu puhul).

Viimasel ajal ilmub kirjandusturule rohkesti elulugusid, mälestusi, reisikirjeldusi ja teisi selletaolisi teoseid, mille aine on võetud reaalelust. Neid teoseid ei saa pidada puhtilukirjanduslikeks, sest viimaste aine tavaliselt on fantaasia vili, võetakse mõttekujutusest. Ehkki autorid püüavad tõsielust võetud ainet oma päevikutes, reisikirjeldustes ja elulugudes valgustada teatud vaatevinklist, püüavad hinnata isikuid ja olusid oma subjektiivse mõõdupuuga, siiski mõjuvad need kultuuriloolised mineviku ja oleviku pildid ühetooniliselt ja vahest isegi igavalt. Ainult soov lähendada mõõdunud aegu ja isikuid järelpõlvedele, teha arusaadavamaks ja usutavamaks nüüdisaegseid nähtusi, sündmusi ja tüüpe, sunnib noori ja vanu lugema seda liiki teoseid, mis ei ole sõna otseses mõttes ilukirjanduslikud ega puhtteaduslikud, kuigi vormilt on kokkupuuteid esimestega ja sisult — viimastega.

Nüüdisaegse vahepealse kirjanduse hulka kuulub ka koguteos „Eesti rahvuslikud suurmehed“ (K.-ü. „Kooperatiivi“ väljaanne, Tallinn 1935), millest on trükitis ilmunud 2 sarja. Siin tutvume mitme autori sulest ilmunud (ilma ühtlase redaktsioonita) tähtsate meeste elulugudega. Neid elulugusid ei saa mõõta teadusliku kirjanduse mõõdupuuga, kuigi nad ei ole päris kasutatud teadusele; ei saa neid mõõta ka puhtilukirjandusliku teose mõõdupuuga, kuigi tõsielust võetud aine on enamasti valatud kunstipärasesse vormi. Autorid pakuvad palju huvitavat, õpetlikku, hinnatavat rahvuslikest suurmeestest, kuid kogu aeg häirib lugejat tundmus, et nad (autorid) ei ütle oma käsitusobjektist kõike, mis nad teavad ja näevad. Varjukülgede suhtes meelega pigistatakse üks silm kinni, ehkki kõigile on teada, et Eesti rahvuslikud suurmehed ei ole mingisugused pseudoklassitsismi tüübid, kehastatud voorused või õelused, maneeenid, kellest ühel ripub kaelas etikett pealkirjaga „Eesti kriitilise rahvusluse isa“, teisel — „Landesvääri võitja“, kolmandal — „Ärkava rahvusluse eelpos“, neljandal — „Eestilise visaduse kehastus“ jne.

„Inimesed“, ütleb Leo Tolstoi, „ei ole head ega kurjad, vaid ühed on elus sagedamini head kui kurjad, teised aga sagedamini kurjad kui head.“ Tingimata igas inimeses on hüvesid ja pahesid, mispärast kunstlik, sihilik, ühekülgne isikukirjeldus torkab kohe silma ja mõjub vöö-

rastavalt, tuues kasu asemel pigemini kahju. Noored lugejad on eriti terava silmaga ja valju südamega kohtumõistjad. Noortele aga lugemiseks ja rahvuslikeks karastuseks, kasvatuseks ja eeskujuks ongi määratud „Eesti rahvuslikud suurmehed“ (alapealkirjaga: „Elulooline kirjastik noorsoole“).

Noorsoole (12.—16. a.) määratud raamat peab sisult vastama lapse mõtteleaadi, tungidele ja huvidele ning vormilt peab olema selge, lihtne ja plastiline. Hinnata „Eesti rahvuslikest suurmeestest“ esimest sarja sellest seisukohast, peab tunnistama kõige loetavamateks Eduard Viide ja Jüri Vilmsi elulood. Neis leidub seiklemist, tungi, mehisust ja julgust, mida hinnatakse noorte poolt. Teistes elulugudes pakutakse ohrtrasti arutlust, iseloomustusi ja abstraktsusi, selle asemel, et elava jutustisena tuua üksikpilte suurmeeste elust. Villem Reimani elulugu lisaks kõigele muule kubiseb veel vigadest ja väärarvamustist (Vrd. „Eesti Kirjandus“ 1935, lk. 524 jj.).

Hariduse- ja poliitikategelaste elulood peavad olema läbitöötatud igakülgsest ja kontrollitud ainestiku põhjal; seda ei võimalda teaduslike monograafiate puudumine ja väike kaust (40—50 lehekülge), mis on antud autorile (Fr. Toomus, K. A. Hindrey, Joh. Lehmann, J. Pert, K. Mihkla, A. Pärl). Lühikesi eluloolisi andmeid Eesti rahvuslikest suurmeestest kohta leiame juba Eesti Biograafilises Leksikonis. Siin aga („Eesti rahvusl. suurm.“ I.) oleksime tahtnud näha sügavamat, üksikasjalisemat isikukäsitlust kaasaegsel foonil. Foon aga on jäänud tumedaks, süntees tegemata. Seepärast kõik need suurmeeste elulood vajavad kohendamist, ümberhindamist või koguni uuestikirjutamist.

Arvesse võttes vanarahva tarkust: „Parem pool muna kui tühi koor“, ja pigistades pool silma kinni defektide ees, mis omased uudsele, idealistlikule algatusele, võib soovitada „Eesti rahvuslikest suurmeestest“ sarju kooli- ja rahvaraamatukogudele, mitte üksi „noorsoole“ (nagu seisab kaanelehel), vaid ka vanemale põlvele. Kuldterad, mis jäävad „sarja“ peale, kaaluvad mitmekordselt üles aganäd, mis tuul kannab laiali...

Kuldteradena jäävad esimesest sarjast meelde järgmised tõigad: „Villem Reiman oli venestamisaja kõige mitmekülgsemad ning energili-

semaid rahvuslikke tegelasi, ja parimaid eestlasi nende hulgast, kes kunagi enne iseseisvuse aega oma jõudu on rakendanud meie rahvusliku iseteadvuse ning enesetunde tõstmiseks“ („E. r. suurm.“ I, lk. 5). „Ta (kindral Ernst Pödder) oli küll liiga mõtetark selleks, et omistada sõnale „kangelaslikkus“ rohkemat, kui seda kohusest ja juhusest, hirmust, vihast ja inspiratsioonist koosnevat nähet, mida tavaliselt hinnatakse selle mõistega“ (ib. lk. 60). „Mis me oleme ja mis meil on, seks on Jaan Adamson ühes teiste juhtidega põhja pannud, on esimesi kive seinä müürinud“ (ib. lk. 144). „August Weizenberg jõuab ettenägematult kõrgele, oma rahva iseteadvaks, suureks

ja hinnaliseks esindajaks, eestilise visaduse ja nõrkematu edasipüüdlikkusega murdes välja kõige kitsamaist oludest seda avaramatele ja kaunimatele mäeharjadele“ (lk. 148). „Eduard Vilde polnud suur ainult kirjanikuna, vaid ka isikuna. Tema töökus, korra- ja puhtusearmastus, täpsus, paindumatus, otsekoheesus, ohvrimeelsus, isamaalsus ja paljud teised väärtuslikud omadused kõnelevad tema iseduse täiuslikkusest ja eeskujulikkusest“ (lk. 240). „Jüri Vilms kasvas eesti rahvas iseteadvust, usku enesesse ja süvendas teadmist, et võitluseta ei saavutata midagi“ (lk. 280). —

V. Orav.

Eesti-Rootsi posti juubelialbum.

1636.—1936. Postivalitsuse väljaanne. Tallinn, 1936. 84 lhk. Hind kr. 2.80.

Näib, et elame kõigiti Rootsi tähe all: mõne aasta eest pühitses 300. a. juubelit rootslaste asutatud Tartu ülikool, siis Gustav-Adolffi gümnaasium, suure juubeldusega mälestasime äsja Piriita kloostri 500. a. mälestuspäeva ja nüüd asub laual Eesti-Rootsi posti 300. a. juubelialbum.

Rootsi post pühitses oma 300. a. organisatsiooni-juubelit k. a. veebruaris. Album on koostatud eesti postitegelaste poolt peasjalikult just Rootsi postijuubeli tähistamiseks; Eestis rajati kindel postikorraldus paar aastat hiljem — 1638. aastal.

Kui võtsime sõna „Arenng“ nr. 4-as k. a. E. Posti raamatu puhul „Jooni Eesti mereasjanduse minevikust“, siis märkisime ühtlasi liiklemisolude arenemise tähtsust kultuuri- ja haridusolude kujunemisele ja avaldasime soovi, et edaspidi ilmuks ülevaateid ka teistelt liiklemisaladelt. Nüüd on õnnelik juhus meid rikkastanud tarvilise ja nägusa teosega postiasjanduse alalt.

Album on küll ilmunud koguteosena, kuid olulisema osa sisust moodustab siiski Jul. Bleyeri uurimus: „Posti ajaloolisi katkendeid rootsi ajastust, seoses Eesti ja Liivimaaga.“ Me saame täielise ettekujutuse tolleaegsest postikorraldusest, postipoistest ja kirjataludest, postiteedest ja isegi ametnike palkadest. Lugeja silme ette kerkivad raskused, millistega tuli arvestada 300 aastat tagasi algeliste teede ja liiklemisvahendite ajajärgul korrapärase postiihenduse teostajail. Kuid posti veeti enam-vähem korrapäraselt!

Lühematest artiklitest olgu mainitud G. Jalila ja s'e ülevaade „Posti arengust meie maal“ ja dr. O. Liivi artikkel „Postinduse osa Eesti ajaloos.“

Kõige kiiduväärse juures ei saa jätta märkimata tugevat vastolu teose sisu ja väli-

muse vahel: kanded artikkel on ohtrate tsitaatidega varustatud üksikajajärgse tungiva teadusliku ülevaade, teosele aga on antud suurekaustalise albumi kuju, kusjuures on paigutatud ohtrasti kuulutusi ka teksti ette nii, nagu oleme harjunud nägema näituste albumites!

Albumis vaadeldakse ainult rootsiaegset postikorraldust Eestis. Loodame, et Eesti posti 300. a. juubeli puhuks saame ülevaate ka meie posti hilisemast arengust.

Neeme Ruus.

Eesti Majandus 1935. a.

Eesti Panga aastaraamat Tallinn, 1936. 112 lhk. Hind 40 s.

Selle raamatu kohta sõna võttes tahaks soovitada igale Eesti elu jälgijale teose omandamist, mis on hinnalt äärmiselt odav, sealjuures aga ometi põhjalik, ülevaatlik ja nägus!

„Eesti Majandus“ ilmub juba teist aastat, täites ühtlasi Eesti Panga aastaraamatu ülesannet. Teos aga ei sisalda ainult panga arvualisi aruandeid, vaid annab süsteemikindla ülevaate kõigist Eesti majanduselu aladest, alates põllumajanduse ja tööstusega ja lõpetades transportalade ja pankade tegevusega. Eelmise aasta väljaande väärtust tõstsid veel tublisti lõppu lisatud tabelid 1934. a. rahvaloenduse kokkuvõttest. Neid loomulikult, ei korrata igal aastal. Käesoleva aasta väljaandes on aga suurendatud väliskaubanduse tabelite arvu; on ära näidatud missuguste maadega ja kui suurel määral me kaupleme, või — missugustest riikidest ja kui suures ulatuses on sõltuv meie majanduselu.

Hinnalt kõigile kättesaadav „Eesti Majandus“ muutugu tarvilikuks käsiraamatuks igale vabaharidustöötajale!

N. R.

PILSEN
MATATOR
KABINETT
MÄRTSI ÕLU

▮▮▮
MÕDU
▮▮▮

SIIN leiata alati
igaks hooajaks
suures valikus
moodsaid

valmisriideid

daamidele ja här-
radele.

Tellimiste kor-
ralik täitmine
parimate meistrite poolt.

Järelmaks² soodustatud.

A.-S. „Eesti Turbatööstused“

Õnnetus ei hüüa tulles!

Eeks-Maja

*elu- ja tulekindlustuse poliisid
kaitsevad Teid ja Teie vara majan-
duslikult raskete löökite eest.*

AKTSIASELTS
ÜHISELU
TRÜKIKODA
TALLINNAS, PIKK 42
KÕNETRAAT 442-04

ROTATSIOONITRÜKK
NOODITRÜKK
RAAMATUKÖITMINE

Valmistab maitsekalt ja parajate
hindadega igasuguseid

TRÜKITÖID

kõige lihtsamast kõige keerukamani
Telefonilised tellimised täidetakse
täpselt * Laos alati valmis valla-
valitsuste ja vallakohtute kantselei-
raamatud, plangid, võlakirjad jne.

*Töö korralikkusele ja täpsu-
sele pannakse erilist rõhku*

NARVA LINAKETRAMISE MANUFAKTUUR

Kontor: Pärnu mnt. 11, Tallinnas.

Valmistab linaseid riideid:

Pesu-, voodi-, laua-, kleidi-,
mööbli-, käterätiku- jne. ning

uuemates mustrites:

Päevatekid, põrandavaibad,
voodiesised-vaibad, põranda-
riided.

Müügil kõigis suuremates ma-
nufaktuurärides üle maa.

Jõuluks

rõõmu ja rahulolu

ETK väärtkaupadega!